Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 98 (20. 066) • 1988 йил 29 апрель, • жума • Баҳоси 3 тийин.

ҚАЙТА ҚУРИШНИ АМАЛИЙ ИШЛАР БИЛАН МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планининг 1988 йил биринчи кварталида бажарилиш якунлари тўғрисида

Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитетининг ахбороти

I. ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ УМУМИЙ ИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ

Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонуни амал қила бошлаган шароитда ишлаш, кўпгина корхоналарнинг тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтиши республика меҳнат коллективларининг фаолиятини активлаштирди.

Шу билан бирга, халқ хўжалиги баъзи тармоқларининг ишида йил бошидан йўл қўйилган қолоқлик бартараф этилмади.

Республикани иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг **1988 йил биринчи кварталидаги** асосий кўрсаткичларига оид маълумотлар қуйидагилардан иборат (ўсиш процент ҳисобида):

	1988 йил I кварталида 1987 йил I квартали ҳақиқий даражасига нисбатан
Ҳосил қилинган миллий даромад	—0,2
Саноат маҳсулоти	—0,1
Марказлаштирилган давлат капитал маблағлари ҳамда корхона ва ташкилотларнинг фондлари маблағлари ҳисобидан ишга туширилган:	
Асосий фондлар	15
Уй-жой бинолари	—5,3
Марказлаштирилган давлат капитал маблағлари ҳамда корхона ва ташкилотлар фондларининг маблағлари ҳисобидан	—1,6
Умумий фойдаланишдаги транспортнинг ҳамма турларида юк ташиш (жўнатиш ҳажми)	—2,3
Меҳнат унумдорлиги:	
Саноатда	—1,3
Қурилишда	6,6
Ишчи ва хизматчилар сони	1,4
Халқ хўжалигидаги иш ҳақи фонди	6,4
Ишчи ва хизматчиларнинг пул билан олган ўртача иш ҳақи	5,4
Колхозчиларнинг меҳнат ҳақи	3,7
Ижтимоий истеъмол фондларидан аҳолига берилган тўловлар ва имтиёзлар	4,7
Давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти (ҳақиқий нархларда)	7,6
Аҳолига пулли хизматлар	14,3
Халқ хўжалигидаги фойда	11,0

II. ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ИНТЕНСИВЛАШ

Фан-техника тараққиёти. Ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкциялашга марказлаштирилган давлат капитал маблағларидан ҳамда корхона ва ташкилотлар фондларининг маблағларидан 250,6 миллион сўм ёки ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 18 процент кўп маблағ сарфланди. Бироқ шу мақсадлар учун сарфланган капитал маблағлар умумий ҳажмидан атиги 27 процентини корхона ва ташкилотларнинг ўз маблағи ташкил этди.

Саноатда 56 та механизациялаштирилган поток, автомат линия, 6 та саноат роботи, рақамли программа асосида бошқариладиган 18 та металл қирқиш станоги ўрнатилди, 53 та участка, цех комплекс механизация ва автоматлаштиришга ўтказилди.

Бир қанча ишлаб чиқаришларнинг техникавий даражаси кўрсаткичлари яхшиланди (процент ҳисобида):

	1 квартал 1987 йил	1 квартал 1988 йил
Ёқилғи-энергетика комплекси		
Қазиб олинган жами кўмир таркибида разрезларда очиқ усулда қазилган кўмирнинг солиштирма салмоғи	83,9	88,6
Химия-ўрмон комплекси		
Синтетик тола ва ипларнинг химиявий тола ва иплар ишлаб чиқариш умумий ҳажмидаги солиштирма салмоғи	72,5	74,2
Қурилиш комплекси		
Энергияни тежайдиган технологияларга мувофиқ клинкердан ҳосил қилинган цемент ишлаб чиқаришнинг цемент ишлаб чиқариш умумий ҳажмидаги солиштирма салмоғи	37,5	40,5

Машиналар, асбоб-ускуналар, аппаратлар ва приборларнинг 20 та янги турини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди ва бошланди.

Машинасозлик маҳсулотининг янгиланишига оид маълумотлар қуйидагича:

	СССРда биринчи бор ўзлаштирилган маҳсулотнинг товар маҳсулот ҳажмидаги солиштирма салмоғи, процент ҳисобида: 1988 йилнинг 1 квартали — корхоналарнинг плани	1988 йилнинг 1 квартали — ҳақиқатда бажарилгани
Машинасозлик комплекси		
СССР Электр техника саноати министрлиги	1,0	0,7
СССР Химия ва нефть машинасозлиги министрлиги	3,4	4,4
СССР Приборсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министрлиги	5,9	3,4
СССР Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги министрлиги	0,02	0,3

Корхоналарнинг давлат буюртмасига киритилган янги техника етказиб беришга оид биринчи квартал планлари 85 процент бажарилди. Давлат буюртмасининг айрим топшириқлари бажарилмай қолди . Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, СССР Рангли металлургия министрлигининг, СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигининг корхоналари энг кўп қолоқликка йўл қўйдилар.

Маҳсулот сифати. 1988 йилнинг январидан бошлаб маҳсулотнинг давлат қабули жорий этилган саноат бирлашмалари ва корхоналари доираси кенгайди. Умуман 45 та мана шундай корхонада март ойида давлат қабули 17 миллион сўмлик 7 процент маҳсулотни биринчи бор тақдим қилишда қабул этмади, йил бошидан буён ўтган давр ичида 716 минг сўмлик, шу жумладан Ленинскдаги 2-пахта тозалаш заводида 370 минг сўмлик, Ангрен керамика комбинатида 180 минг сўмлик, Ўзбекистон металлургия заводида 67 минг сўмлик маҳсулот узил-кесил брак қилинди.

Ишлаб чиқариш потенциалидан фойдаланиш. Кўп сменали иш режимидаги цехларда ишчилар сони ўтган йилга нисбатан 32 минг киши ёки 10,2 процент кўпайди. 3 мингтадан кўпроқ асбоб-ускуна, салкам 54 минг квадрат метр ишлаб чиқариш майдони бўшатиб олинди, уларнинг кўп қисмидан янги машина-ускуналарни жойлаштириш учун ва салкам учдан бир қисмидан меҳнат шароитларини яхшилаш ҳамда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ташкил қилиш учун фойдаланилди.

Умуман корхоналарни кўп сменали иш режимига ўтказиш соҳасидаги тадбирларнинг амалга оширилиши машина-ускуналардан фойдаланишда туб бурилишни таъминламади, унинг иш сменалари коэффициенти пастлигича, бекор туриб қолиш ҳоллари кўплигича қолмоқда.

Янги ишга туширилган ва реконструкция қилинган қувватларни ўзлаштиришда ҳали ҳам жиддий камчиликлар бор.

Ресурс тежаш. Республика халқ хўжалигида 1988 йилнинг биринчи кварталида 10,1 минг тонна қора металлар прокати, 20,6 минг тонна цемент, 17,5 минг куб метр ёғочтахта, 68,8 минг тонна шартли ёқилғи, 5,4 минг тонна дизел ёқилғиси, 0,6 минг тонна автомобиль бензини тежаб қолинди.

Меҳнат ресурсларидан фойдаланиш. Халқ хўжалигида 5,6 миллион ишчи, хизматчи ва колхозчи ишлаб турибди (ўтган йилнинг шу даврида 5,5 миллион киши ишлаб турган эди). Ҳозирги вақтда ҳамма иш жойларининг 48 проценти аттестациядан ўтказилди. Ўтказилган иш натижалари юзасидан белгиланган тадбирлар суст амалга оширилмоқда: ҳар йили ҳар ўн олтита иш жойидан биттасигина оқилона ташкил этилмоқда; уларнинг 2 проценти замонавий талабларга мувофиқ келмайди деб тугатилмоқда.

Кооперативларда биринчи кварталда 18,4 минг киши ишлади. 16,6 минг граждан якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланди.

Бошқарувни ва хўжалик механизмини такомиллаштириш. 1988 йилнинг январидан бошлаб республиканинг ҳар тўртта саноат корхонасидан биттаси, бутун Сурхондарё область агросаноат комитети, темир йўл ва ҳаво транспорти, алоқа ташкилотлари, бир қанча қурилиш ва кўпгина савдо ташкилотлари тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш шароитида ишламоқда.

Бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар фаолиятини планлаштириш ва рағбатлантиришнинг ташкил этилишини такомиллаштириш соҳасидаги тадбирлар комплекси амалга оширилганлиги уларнинг ишлаб чиқаришдаги иш натижаларига ҳамда социал ривожланишга муайян таъсир ўтказди.

Шу билан бирга, янги хўжалик механизмининг имкониятларидан ҳали етарли фойдаланилмаяпти. Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунига хилоф топшириқ бериш фактлари мавжуд. Материал-техника таъминотидаги камчиликлар корхоналарнинг ташаббусини бўғиб қўймоқда. Кўпгина министрликлар янги шароитда ишлашда, ички ишлаб чиқариш хўжалик ҳисобини жорий этишда корхоналарга дуруст амалий ёрдам бермаяптилар. Кўпгина корхоналарнинг кадрлари хўжалик ҳисоби талабларига тайёр эмасликлари маълум бўлиб қолди.

III. МОДДИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

САНОАТ

Биринчи кварталда давлат буюртмасига мувофиқ ва истеъмолчилар билан шартномалар асосидаги бевосита алоқалар бўйича маҳсулот етказиб бериш юзасидан олинган **шартномавий мажбуриятларнинг** бажарилиши яхшиланишига эришилди. Мажбуриятлар 1987 йилнинг биринчи кварталидаги 97,8 процент ва умуман ўтган йилдаги 97,7 процент ўрнига 99,1 процент бажарилди. Бирлашма ва корхоналарнинг 11 проценти шартномавий интизомни бузди (1987 йилнинг биринчи кварталида 21 проценти бузган эди). **Фойда** кўпайди.

Бироқ **саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш** 0,1 процент, **меҳнат унумдорлиги** 1,3 процент пасайди.

1988 йилнинг биринчи кварталида халқ хўжалиги **комплекслари, министрликлари** ва **идоралари** бўйича фаолият кўрсаткичларига оид маълумотлар қуйидагича (процент ҳисобида):

	маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларининг бажарилиши	шартномавий мажбуриятларни бажармаган корхоналарнинг улуши	1987 йил 1 кварталига нисбатан ўсиш суръатлари: меҳнат унумдорлиги	1987 йил 1 кварталига нисбатан ўсиш суръатлари: маҳсулот (иш, хизмат) ҳажми
Ёқилғи-энергетика комплекси	99,9	13	4,4	2,7
СССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги	99,8	25	12,9	5,8
Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги	—	—	0,3	—1,2
СССР Нефть саноати министрлиги	100,0	—	0,6	2,8
СССР Газ саноати министрлиги	100,0	—	13,0	5,6
СССР Кўмир саноати министрлиги	99,3	100	37,3	40,8
Металлургия комплекси	98,2	40	2,8	1,4
СССР Қора металлургия министрлиги	96,2	100	—4,0	—1,9
СССР Рангли металлургия министрлиги	98,6	25	4,7	2,1
Машинасозлик комплекси	98,5	27	7,9	9,0
СССР Оғир ва транспорт машинасозлиги министрлиги	100,0	—	4,1	10,1
СССР Электр техника саноати министрлиги	93,8	63	7,7	8,4
СССР Химия ва нефть машинасозлиги министрлиги	100,0	—	15,5	10,7
СССР Станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги	100,0	—	13,2	5,6
СССР Приборсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқарув системалари министрлиги	99,0	50	17,3	20,4
СССР Автомобиль саноати министрлиги	87,2	50	—5,9	37,9
СССР Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги министрлиги	99,5	6	9,5	7,4
СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги	99,2	33	6,9	6,2
Химия-ўрмон комплекси	99,2	21	5,0	5,7
СССР Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрлиги	100,0	—	6,5	1,4
СССР Химия саноати министрлиги	98,9	11	8,3	9,8
СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги	100,0	—	8,4	6,1
СССР Медицина ва микробиология саноати министрлиги	95,2	100	—6,3	1,2
Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги	97,2	33	4,4	6,0
Агросаноат комплекси	99,7	8	—11,2	—9,4
СССР Давлат агросаноат комитети	99,4	17	—21,1	—21,4
Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети	99,6	8	—12,5	—11,7
Ўзбекистон ССР Балиқ хўжалиги давлат комитети	99,6	13	—15,4	—16,1
Ўзбекистон ССР Дон маҳсулотлари министрлиги	100,0	—	0,5	1,9
Социал комплекс (Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги)	98,5	17	4,8	7,6
Қурилиш комплекси (Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги)	98,2	28	5,8	4,4

Қорақалпоғистон АССРда, областларда ва Тошкент шаҳрида 1988 йилнинг биринчи кварталида саноат иши тўғрисидаги (шу жумладан иттифоқ қарамоғидаги саноат иши тўғрисидаги) маълумотлар қуйидагича бўлди (процент ҳисобида):

	маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларининг бажарилиши	шартномавий мажбуриятларни бажармаган корхоналарнинг улуши	1987 йил I кварталига нисбатан ўсиш суръатлари: меҳнат унумдорлиги	1987 йил I кварталига нисбатан ўсиш суръатлари: маҳсулот (иш, хизмат) ҳажми
Ўзбекистон ССР	99,1	11	—1,3	—0,1
Қорақалпоғистон АССР	99,1	13	—5,1	—3,7
Андижон области	98,5	11	—12,5	—7,0
Бухоро области	99,1	23	—3,0	1,1
Жиззах области	99,1	9	—2,1	—3,7
Қашқадарё области	99,4	8	—1,3	—0,3
Навоий области	99,7	15	2,1	0,9
Наманган области	99,2	9	—3,2	0,4
Самарқанд области	99,6	7	—5,2	—1,7
Сурхондарё области	99,8	6	—15,4	—9,9
Сирдарё области	100,0	—	—8,3	—8,5
Тошкент области	98,7	14	1,6	0,7
Фарғона области	99,9	5	—1,5	—0,8
Хоразм области	99,7	9	—1,8	4,3
Тошкент шаҳри	98,3	13	6,2	5,6

1988 йил биринчи кварталида халқ хўжалик **комплексларининг** иши қуйидагича бўлди:

ЁҚИЛҒИ-ЭНЕРГЕТИКА КОМПЛЕКСИ

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Электр энергия, миллиард киловатт соат	15,1	X	96
Газ, миллиард куб метр	11,2	106	102
Кўмир, миллион тонна	1,5	100,8	144

Белгиланган топшириқдан ташқари 42,8 минг тонна нефть, шу жумладан газ конденсати, 0,7 миллиард куб метр газ, 12 минг тонна кўмир қазиб чиқарилди.

Шу билан бирга комплекснинг бир қанча бирлашмалари ва корхоналари маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларини тўла йўсинда бажара олмади. Умуман комплекс бўйича 148 минг сўмлик, шу жумладан СССР Кўмир саноати министрлигининг корхоналарида 133 минг сўмлик маҳсулот етказиб берилмади.

МЕТАЛЛУРГИЯ КОМПЛЕКСИ

Металлургия комплексининг корхоналари пўлат ва прокат ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топшириқларни бажаролмади, бу маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини ўтган йилнинг шу даврига нисбатан камайтириб юборди.

Йўл қўйилган қолоқлик истеъмолчилар олдида шартнома бўйича зиммага олинган мажбуриятлар тўла-тўкис бажарилишига имкон бермади. Ўзбекистон металлургия заводи (шартнома мажбуриятларининг бажарилиши 96 процентни ташкил қилди), Олмалиқ кон-металлургия комбинати (98 процент) маҳсулот етказиб беришда энг кўп қолоқликка йўл қўйдилар.

(Давоми иккинчи бетда).

СССР Олий Совети Президиумида

СССР Олий Советининг еттинчи ва саккизинчи сессияларида палаталар доимий комиссиялари билан депутатлар киритган таклифлар ҳамда мулоҳазаларни кўриб чиқиш натижалари тўғрисида

Илгари хабар берилганидек, СССР Олий Советининг Президиуми ўз мажлисида СССР Олий Советининг еттинчи ва саккизинчи сессияларида палаталарнинг доимий комиссиялари билан депутатлар киритган таклифлар ва мулоҳазаларни кўриб чиқиш натижалари тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. СССР Олий Советининг Президиуми шу масала юзасидан СССР Министрлар Советининг докладини ҳамда Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети План-бюджет комиссияларининг қўшимча докладини маълумот учун қабул қилди.

Қарорда айтиладики, СССР ҳукумати, СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари палаталар доимий комиссиялари билан депутатлар айтган таклифлар ҳамда мулоҳазаларни кўриб чиқиб, халқ хўжалигини бошқаришни қайта қуришга ҳамда 1988 йилги план ва бюджетни бажариш соҳасидаги ишда шу таклиф ва мулоҳазаларни рўёбга чиқаришга доир чора-тадбирларни амалга оширмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь Пленуми билан СССР Олий Совети еттинчи сессиясининг қарорларига мувофиқ туб иқтисодий ислоҳот амалга оширилмоқда, корхоналар ва ташкилотлар тўла хўжалик ҳисобига, ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва ўзини-ўзи бошқаришга ўтказилмоқда. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш резервларидан активроқ фойдаланилмоқда. Ишнинг сифат кўрсаткичлари яхшиланмоқда.

Шу йилнинг биринчи кварталида саноат маҳсулоти ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 5 процент ўсди. Маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартномадаги мажбуриятлар умуман саноат бўйича 1987 йилнинг биринчи кварталидаги 97,8 процент ўрнига 99,2 процент қилиб бажарилди.

Экономикани ривожлантиришнинг социал йўналиши кучаймоқда. Уй-жойлар ҳамда социал-маданий соҳа объектларини ишга тушириш анча ортди. Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи, жамоат хўжалигида колхозчилар меҳнатига тўланадиган ҳақ ошмоқда. Аҳолига озиқ-овқат ҳамда халқ истеъмоли саноат молларини сотиш кўпаймоқда.

Шу билан бирга, қарорда таъкидланадики, СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунини кучга киритишга тайёргарлик кўриш, корхоналар ва ташкилотларни тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш, янги хўжалик механизми талабларига мувофиқ устун равишда бошқарувнинг иқтисодий методларига ўтиш чоғида жиддий камчиликларга йўл қўйдилар.

1988 йилги иқтисодий ва социал ривожланиш планларини тузиш учун дастлабки маълумотларни корхоналарга етказишда камчиликлар содир бўлди. Давлат буюртмаларининг ҳажми ва таркиби асоссиз равишда кенгайтириб юборилди. Бир қанча ҳолларда буюртмалар зарур моддий ресурслар билан таъминланмаётир. Иқтисодий нормативлар умумдавлат манфаатларини корхоналарнинг хўжалик ҳисоби манфаатлари ва ходимларнинг манфаатдорлиги билан чамбарчас боғлаш тўғрисидаги СССР Қонуни талабларига кўпинча мос келмаётир. СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги, СССР Станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги ва бошқа баъзи министрликлар нормативларнинг барқарор бўлиши тўғрисидаги талабларга риоя этмаяптилар.

(Давоми учинчи бетда).

ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ ЖАДАЛЛАШТИРИЛСИН

Республика илмий-техника жамиятларининг 28 апрель куни Тошкентда бўлиб ўтган бирлашган пленумида Ўзбекистон Илмий ва инженерлик жамиятлари союзи тузилди.

Пленумда айтилдики, Илмий ва инженерлик жамиятлари союзининг тузилиши республика олимлари ва инженерлари, новаторлари ва фан-техника тараққиёти ташаббускорлари ижодий активлигини ошириш учун янги имкониятлар очиб беради. Союз илмий-техника жамиятларини янада демократик асосда, ўзини-ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш принципларида бирлаштиради, идоравий тарқоқликларни бартараф этишда ёрдам беради.

Илмий ва инженерлик жамиятлари союзининг ташкилотлари хўжалик органларининг шериклари ва оппонентлари сифатида чиқиб, жамият аъзоларини тармоқ комплекс иқтисодий ва социал программаларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишга жалб қилмоғи лозим. Хўжалик ҳисобини ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашни жорий этишда корхоналар ва ташкилотларга, тармоқлар ва территориал бошқарув органларига амалий ёрдам бериш, илғор тажрибаларни ўрганиб чиқиб, умумлаштириш, конкрет проблемаларни ҳал этиш учун ижодкор коллективларни, хўжалик ҳисобидаги инженерлик ва бошқарув хизматлари марказларини тузиш уларнинг бурчидир. Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, корхоналарни техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилишга кучқувватларни сарфлаш, ишлаб чиқаришни автоматлаштириш вазифаларини ҳал этишга ҳамма чоралар билан кўмак бериш, робототехникани, ўзгарувчан автоматлаштирилган системаларни тез ривожлантириш ҳисобига оғир қўл меҳнати ва кам малакали меҳнатни кескин камайтириш вазифалари турибди.

Республика Илмий-техника жамиятларининг бирлашган пленумида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов нутқ сўзлади.

Пленум ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. В. Судаpенков, СССР Илмий ва инженерлик жамиятлари союзи правлениесининг секретари Ю. М. Цигулев қатнашдилар.

Шу куни СССР Илмий ва инженерлик жамиятлари союзи Ўзбекистон республика ташкилоти правлениесининг ташкилий пленумида Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги Т. Р. Рашидов унинг раиси қилиб сайланди. (ЎзТАГ).

ПАХТАКОРЛАР КЕНГАШМОҚДАЛАР

Республика пахтакорлари кенгашининг 28 апрель куни Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида мавсумнинг биринчи навбатдаги ва истиқболли вазифалари муҳокама қилинди. Мажлисда Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг етакчи мутахассислари, республика олимлари ва пахтакор хўжаликларининг вакиллари, гидро ва агрометеорология хизматининг ходимлари қатнашдилар.

Мажлисда таърифланганидек, республика пахта далаларидаги умумий аҳвол бундай: майдонларнинг кўп қисмига чигит экилиб бўлган — энди фақат 59 минг гектар ерга чигит экилса бас. Далаларнинг 85 процентида чигит униб чиққан. Чигитларнинг униб чиқиш муддатлари мақбул бўлиб, бултургидан анча илдамдир. Қулай об-ҳаво шароитлари бунга ёрдам берди. Экиннинг интенсив ўсиши деҳқонлардан чаққон ҳаракат қилишни талаб этади: далаларда ўтоқ ва яганалашни шошилинч равишда ўтказиш зарур. Республиканинг кўпгина хўжаликлари чигитни кўпроқ сарфлаб юборганликлари сабабли ҳам бу ишларнинг аҳамияти ортади. Шунингдек, культивацияни юксак агротехника даражасида ташкил қилмоқ керак.

Апрелда ёғин нормадан камроқ бўлди. Шунинг учун ҳам республиканинг кўпгина районларида чигит суви бериш зарур. Лекин бунда бу йил сув қаттиқ чекланганлигини назарда тутиш лозим бўлади: кўкламда сув кўпроқ сарфлаб юборилса, ёзги суғориш нормаси камайиб кетиши мумкин.

Май ойининг биринчи ўн кунлигида деҳқонлардан айниқса ҳушёрлик талаб қилинади: ёмғир бўлиши кутилади, сув тошиши ва сел хавфи бўлиши мумкин. Фарғона водийси, Самарқанд ва Тошкент областларининг пахтакорлари айниқса ҳушёр туришлари керак.

Республиканинг пахтазорларидаги умумий вазият ҳозирча дуруст. Ҳосилнинг бундан кейинги тақдири деҳқонларнинг ташаббуси ва маҳоратига боғлиқ. Пахтакорлар кенгаши бу йилги шароитларда ғўза парваришига доир конкрет тавсияларни ишлаб чиқди.

(ЎзТАГ).

СССР Министрлар Советида

СССР Министрлар Совети 1988 йил 7 майни иш куни деб ҳисоблашга қарор қилди.

7 май кунидаги иш учун ишчи ва хизматчиларга бошқа дам олиш куни берилади ёки мавжуд қонунларда кўзда тутилган тартиб ва шароитларда ҳақ тўланади. Ходимнинг истагига мувофиқ бу кун йиллик отпускага қўшиб берилиши мумкин. Унда бу куннинг ҳақи отпуска кунларига тўланадиган ҳақ тартибида берилади.

ҚАЙТА ҚУРИШНИ АМАЛИЙ ИШЛАР БИЛАН МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

(Давоми. Боши биринчи бетда).

МАШИНАСОЗЛИК КОМПЛЕКСИ

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Ўзгарувчан ток электр моторлари, минг киловатт	149	106	453
Куч трансформаторлари, миллион киловольт ампер	2,1	96	99
Компрессорлар, минг дона	2,6	85	98
Химиявий машина-ускуналар ва уларнинг запас қисмлари, миллион сўмлик	10,8	101	112
Технологик машина-ускуна ва унинг енгил саноатга аталган запас қисмлари, миллион сўмлик	26,2	95	118
Ип йигириш машиналари, дона	409	100,0	125
Тракторлар, минг дона	5,8	103	87
Трактор прицеплари, минг дона	8,5	98	96
Қишлоқ хўжалик машиналари, миллион сўмлик	49,1	105	109
Пахта териш машиналари, минг дона	2,1	98	113
Экскаваторлар, дона	408	102	109

Машинасозлик комплексида давлат буюртмасининг топшириқлари бажарилди ва электр моторлар, электр пайвандлаш ускуналари, приборлар ва автоматлаштириш воситалари, қишлоқ хўжалик машиналарининг айрим турлари, бошқа бир қанча маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг ўсишига эришилди.

Шу билан бирга СССР Электротехника саноати министрлигининг корхоналари топшириққа нисбатан 332 та куч трансформатори, СССР Химия саноати машинасозлиги министрлиги корхоналари 462 та компрессор, СССР Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги корхоналари 186 та трактор прицепи, 52 та пахта териш машинасини кам берди.

Умуман машинасозлик корхоналарининг истеъмолчиларга берган маҳсулоти 11 миллион сўмлик кам бўлди. СССР Электротехника саноати министрлигининг (8 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берди), СССР Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигининг (736 минг сўмлик кам маҳсулот етказиб берди) ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари энг кўп қарздор бўлиб қолди.

ХИМИЯ-ЎРМОН КОМПЛЕКСИ

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Минерал ўғит (100 процент озуқа моддага айлантириб ҳисоблаганда), минг тонна	507	106	101
Ўсимликларни муҳофаза қилиш химиявий воситалари (амалдаги модда бўйича 100 процентга айлантириб ҳисоблаганда), минг тонна	11,0	101	142
Сульфат кислота, минг тонна	628	98	102
Химиявий тола ва ип, минг тонна	12,5	102	111
Синтетик смола ва пластмасса, минг тонна	41,4	99,96	105
Қоғоз, минг тонна	6,4	100,3	100,1
Картон, минг тонна	13,1	98	100,1

Химия-ўрмон комплексининг корхоналари синтетик аммиак, минерал ўғит, полимер плёнка, капролактам, қоғоз ишлаб чиқариш топшириқларини бажарди. Сульфат кислота, аммофос, карбоксиметилцеллюлоза, картон ишлаб чиқариш топшириқларининг бажарилиши таъминланмади.

Йўл қўйилган қолоқлик шартнома мажбуриятларини бажаришни таъминлашга имкон бермади. Умуман комплекс корхоналари етказиб берган маҳсулот 4 миллион сўмлик кам бўлди. Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлигининг корхоналари энг кўп (1,4 миллион сўмлик), СССР Химия саноати министрлигининг корхоналари (1,3 миллион сўмлик) қарздор бўлиб қолди.

БИНОКОРЛИК КОМПЛЕКСИ САНОАТИ

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Цемент, миллион тонна	1,4	102	105
Асбестоцемент листлар (шифер), миллион шартли плита	115	100,0	101
Асбестоцемент труба ва муфталар, минг километр шартли труба	0,6	100,8	102
Томга ёпиладиган юмшоқ материал ва изол, миллион квадрат метр	28,1	88	88
Дераза ойнаси, минг квадрат метр	569	100,2	129

Қурилиш комплексининг саноат корхоналари цемент, йиғма темир-бетон конструкциялар ва буюмлар, керамик дренаж қувурлар, линолеум ишлаб чиқариш юзасидан биринчи квартал топшириқларини бажардилар.

Аммо деворбоп материаллар, полга териладиган керамик плита, бинокорлик чинниси, ярим чинни ва фаянс ишлаб чиқаришда қолоқликка йўл қўйилди. Умуман йил бошидан бери Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлигининг корхоналари етказиб берган маҳсулот тузилган шартномаларга нисбатан 2 миллион сўмлик кам бўлди.

Ноозиқа халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш топшириқларининг бажарилиши қуйидагича бўлди:

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Ип газлама, миллион квадрат метр	111	97	110
Каноп-жут газлама, миллион квадрат метр	2,7	106	95
Жун газлама, минг квадрат метр	184	108	108
Шойи газлама, миллион квадрат метр	34,6	102	107
Трикотаж буюмлар, миллион дона	25,7	99	112
Пайпоқлар, миллион жуфт	22,4	102	113
Пойабзал, миллион жуфт	10,0	104	104
Холодильник ва морозильниклар, минг дона	36,0	100,0	132
Мебель, миллион сўм	61,3	97	111
Чинни-фаянс идиш, миллион сўм	17,9	101	103
Сирланган пўлат идиш, миллион сўм	8,2	73	77

Январь — март ойларида 2,4 миллиард сўмлик халқ истеъмоли моллари (алкоголсиз ичимликлар бунга кирмайди) ишлаб чиқарилди, бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 0,2 миллиард сўм кўпдир.

Шу давр ичида алоҳида модадаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожланиб борди ва уларни ишлаб чиқариш 2,5 баравар кўпайди.

Шу билан бирга СССР Кўмир саноати министрлиги, СССР Қора металлургия министрлиги, СССР Рангли металлургия министрлиги, СССР Химия ва нефть машинасозлиги министрлиги, СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги, СССР Медицина ва микробиология саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлигининг ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш юзасидан топшириқларни бажаришда қолоқликка йўл қўйдилар. Ўтган давр ичида истеъмолчилар 1,6 миллион сўмлик кам мебель, 3,7 миллион сўмлик сирланган пўлат идиш ва сортли идишни кам олдилар. Ип газлама, тикувчилик саноати маҳсулотлари, трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш юзасидан биринчи квартал топшириқлари бажарилмади.

Кўпгина товарлар истеъмолчилар билан келишиб олинган ассортиментдан четланган ҳолда чиқарилмоқда ва бу эса шартнома мажбуриятлари бўйича маҳсулот етказиб бериш топшириқларининг бажарилмай қолишига сабаб бўлмоқда. Ўтган кварталда Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг 13 та корхонаси ва бирлашмаси ана шундай нуқсонлар билан ишлади. Улар жами корхона ва бирлашмаларнинг 17 процентини ташкил этади. Бу корхоналар ва бирлашмаларнинг конкрет истеъмолчиларга етказиб берган маҳсулоти қарийб 13 миллион сўмлик кам бўлди.

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ

Агросаноат комплексининг саноат корхоналари озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш юзасидан биринчи квартал топшириқларини бажарди. Аммо аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда ҳануз камчиликлар бўлиб турибди.

Асосий **озиқ-овқат маҳсулотлари** турларини ишлаб чиқариш қуйидагича бўлди:

	1988 йилнинг I кварталидагиси	топшириқнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Гўшт (давлат ресурслари хом ашёсидан), минг тонна	48,3	103	107
Колбаса маҳсулотлари, минг тонна	15,0	100,9	99,8
Сариёғ (давлат ресурслари хом ашёсидан), минг тонна	3,1	113	109
Сутга айлантириб ҳисоблаганда қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари (давлат ресурслари хом ашёсидан), минг тонна	162	104	105
Маргарин маҳсулоти, минг тонна	8,7	101	101
Ўсимлик ёғи, минг тонна	147	103	100,6
Кондитер маҳсулотлари, минг тонна	51	105	109
Консервалар, миллион шартли банка	154	108	110
Шу жумладан мева-сабзавот консервалари	149	108	111

Қишлоқ хўжалик корхоналарида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан гўшт етиштириш 11 процент, сут етиштириш 7 процент, тухум етиштириш 15 процент кўпайди, битта сигирдан ўртача соғиб олинадиган сут миқдори 8 процент кўпайди, товуқларнинг тухум бериши 7 процент ортди.

Ҳамма категориялардаги хўжаликларда **чорвачилик маҳсулотини харид қилиш** қуйидагича бўлди:

Биринчи кварталда	1987 йил	1988 йил	1988 йилда 1987 йилга нисбатан процент ҳисобида
Чорва ва парранда (тирик вазнда), минг тонна	102,5	104,5	102
Сут, минг тонна	207,0	218,3	105
Тухум, миллион дона	320,3	373,6	117

Жиззах, Қашқадарё, Самарқанд ва Сурхондарё областларининг хўжаликлари чорва моллари ва парранда харид қилиш ҳажмини, Андижон ва Сурхондарё областларининг хўжаликлари эса тухум харид қилиш ҳажмини камайтирди.

1988 йилнинг 25 апрелигача қишлоқ хўжалик корхоналарида парник-теплицаларда ҳамда усти очиқ ерда етиштирилган 7,6 минг тонна эртаги сабзавот, шу жумладан 997 тонна помидор, 2528 тонна бодринг харид этилди.

Агросаноат комплексининг қишлоқ хўжалик корхоналари **баҳорги экинларни** экишга киришди. 1988 йилнинг 25 апрелигача 2448,1 минг гектар майдонга баҳорги экинлар экилди, шу жумладан 160,1 минг гектар ерга донли ва дуккакли дон экинлари, 1826,6 минг гектар ерга чигит экилиб бўлди.

Трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари ремонти, айниқса ем-хашак экинларини йиғиштириб оладиган машиналар ремонти бир маромда эмас. 1988 йилнинг 1 апрелигача республика хўжаликларида жами тракторларнинг 7,3 проценти, юк автомобилларининг 10,7 проценти, трактор прицепларининг 12,9 проценти, трактор культиваторларининг 5,8 проценти, чанглагич, пуркагичлар ва бошқа техниканинг 19,3 проценти носоз ҳолда эди.

Жиззах, Қашқадарё, Сирдарё областлари хўжаликларидаги жами тракторларнинг 10 процентидан кўпи, Қорақалпоғистон АССР, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Сурхондарё ва Сирдарё областларида жами юк автомобилларининг 10 процентидан кўпи ишга тайёр эмас, Жиззах, Сирдарё, Тошкент областларининг хўжаликларида трактор прицепларининг 15 процентидан кўпи шай қилинмаган. Қорақалпоғистон АССР, Қашқадарё, Навоий, Сирдарё, Фарғона ва Хоразм областлари хўжаликларида ем-хашак экинларини йиғиштириб оладиган техникани тайёрлашда айниқса қолоқликка йўл қўйилмоқда.

2,5 мингта трактор плуги, 3,1 мингта трактор культиватори, 1079 та пахта териш машинаси, 790 та трактор косилкаси, 250 та пресс-подборщчик, 172 та ғалла ўриш комбайни, 132 та трактор сеялкаси, тупроққа минерал ўғит ва органик ўғит соладиган 375 та машина етказиб берилди.

100 процент озуқа моддасига айлантириб ҳисоблаганда етказиб берилган минерал ўғит 434,8 минг тонна бўлди, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 22,7 минг тонна оздир. Шунингдек ем-хашакка қўшиб бериладиган 1,4 минг тонна химиявий модда етказиб берилди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 0,3 минг тонна кам бўлди.

Агросаноат комплексида, шу жумладан қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлаш тармоқларида пул билан таъминлаш барча манбалари ҳисобидан 728 миллион сўмлик **капитал маблағ** ўзлаштирилди. Бу белгиланган лимитнинг 100,4 процентини ташкил этади. Мева ва сабзавот консервалари тайёрлаб чиқарувчи қувватлар ишга туширилди, картошка, сабзавот ва ҳўл мева омборлари, минерал ўғит, заҳарли химикат ва оҳак материаллар сақланадиган механизациялаштирилган омборлар қурилди.

Давлат маблағлари ҳисобидан майдони 3,9 минг гектар суғориладиган янги ерлар фойдаланишга топширилди ва мавжуд суғорма ерларнинг техник ҳолатини яхшилаш ишлари ўтказилди.

Колхозлар, совхозлар ва хўжаликлараро корхоналарда **чорва моллари ва парранда** сони қуйидагича бўлди (минг бош):

	1 апрелда 1987 йил	1 апрелда 1988 йил
Қорамол	1691,7	1691,3
Шу жумладан сигирлар	446,0	438,6
Чўчқа	581,6	583,1
Қўй ва эчки	6127,4	6661,8
Парранда	29125,1	27686,2

КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

Давлатнинг марказлаштирилган капитал маблағлари ҳамда корхоналар ва ташкилотларнинг фонд маблағлари ҳисобидан 857 миллион сўмлик **асосий фондлар** ишга туширилди.

Чирчиқ «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасида кучсиз азот кислота, Тошкентдаги 5-йирик панелли уйсозлик заводида йиғма темир-бетон конструкциялар ва деталлар ишлаб чиқарувчи, Қарши керамзит шағал заводида керамзит ишлаб чиқарувчи, Андижон ип газлама комбинатида тайёр газлама ишлаб чиқарувчи, Гулистон шаҳридаги пойабзал фабрикасида пойабзал ишлаб чиқарувчи қувватлар фойдаланишга топширилди.

1106 миллион сўмлик ёки шу давр учун белгиланган лимитнинг 96 проценти миқдорида давлатнинг марказлашган **капитал маблағлари** ўзлаштирилди. Корхоналар ва ташкилотлар 154 миллион сўм миқдорида ўз маблағларидан фойдаланди, уларнинг капитал маблағлар ҳажмидаги ҳиссаси 12 процентни, шу жумладан ёқилғи-энергетика комплексидаги ҳиссаси 20 процентни, металлургия саноатидаги ҳиссаси 45 процентни, машинасозлик саноатидаги ҳиссаси 43 процентни, химия-ўрмон саноатидаги ҳиссаси 70 процентни, қурилиш комплексидаги ҳиссаси 16 процентни ташкил қилди.

Комплекслар бўйича лимитдан фойдаланиш, давлатнинг марказлаштирилган капитал маблағлари ҳамда корхоналар ва ташкилотлар фондларининг маблағлари ўсиш суръати қуйидагича бўлди:

	I квартал лимитидан фойдаланиш проценти	1988 йил I кварталида 1987 йил I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Ёқилғи-энергетика комплекси	93	106
Металлургия комплекси	87	127
Машинасозлик комплекси	97	90
Химия-ўрмон комплекси	100,5	105
Агросаноат комплекси	100,3	95
Қурилиш комплекси	115	97

СССР Электротехника саноати министлиги, СССР Нефть ва газ саноати корхоналари қурилиши министрлиги, СССР Қора металлургия министрлиги, СССР Газ саноати министрлиги, СССР Химия саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги ва бошқа министрликларда давлат капитал маблағлари лимитлари кам ўзлаштирилди.

Умуман республика территориясида қурилиш-монтаж ташкилотлари, шунингдек қурилиш комплексининг ташкилотлари бажарган **пудрат ишлари** ҳажми 4 процент, меҳнат унумдорлиги эса тегишли равишда 6,6 ва 8,6 процент ўсди. Умуман қурилиш ташкилотлари бўйича пудрат ишлари плани 101 процент бажарилди. Қурилиш комплексидаги олти министрликдан бештаси планни уддалади.

ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚА

Умумий фойдаланишдаги айрим транспорт турларида юк ташиш ва пассажир обороти қуйидагича бўлди:

	1988 йилнинг январь-мартида бажарилгани	планнинг бажарилиш проценти	1988 йилнинг январь-мартида 1987 йилнинг январь-мартига нисбатан процент ҳисобида
Юк ташиш (жўнатиш), миллион тонна			
Темир йўл транспорти	19,4	101,3	100,9
Автомобиль транспорти	74,0	99,5	97,0
Пассажир обороти, миллион пассажир-километр:			
Автомобиль транспорти	5015,6	X	88,9
Ҳаво транспорти	1795,5	102,9	103,1

Ўрта Осиё темир йўлининг Ўзбекистон территориясида жойлашган ва 1988 йилнинг январидан бери тўла хўжалик ҳисобида ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш асосида ишлаётган **бўлимларидан** юк жўнатиш квартал плани бажарилди. 1987 йилнинг январь-мартига нисбатан юк жўнатиш ортди. Шу билан бирга металл конструкциялар ва қора металл каби юк турларини жўнатиш плани бултургига нисбатан бажарилмаган ва бажарилиш даражаси пасайиб кетган ҳоллар юз берди.

Тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтказилган **ҳаво транспортида** 1,1 миллион киши ташилди. 0,3 миллион гектар қишлоқ хўжалик майдонларида авиация химия ишлари ўтказилди.

Автомобиль транспортида планга нисбатан 0,4 миллион тонна халқ хўжалик юклари кам ташилди.

Умумий фойдаланишдаги автобуслар ва енгил таксиларда пассажир ташишдан 109,4 миллион сўмлик (аниқланган маълумотларга кўра) даромад олинди ёки план 101,1 процент бажарилди ва 1987 йилнинг январь-мартидагига нисбатан 100,2 процентни ташкил этди.

Ҳаракатдаги составдан қониқарсиз фойдаланилди, ишга яроқли автомобилларнинг бекор туриб қолишига, шунингдек ремонт вақтида ва ремонтни кутиб кўпроқ туриб қолишига йўл қўйилди.

Алоқа корхоналари асосий фаолиятдан даромад олиш планини 100,6 процент бажардилар, ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан даромад 6,9 процент кўпайди.

IV. СОЦИАЛ ТАРАҚҚИЁТ ВА ХАЛҚ ТУРМУШ ДАРАЖАСИНИНГ ОШИШИ

Меҳнатга ҳақ тўлаш ва ижтимоий истеъмол фондлари. Халқ хўжалигидаги ишчи ва хизматчиларнинг пул билан тўланадиган ўртача ойлик иш ҳақи ўтган йилнинг шу давридаги 161 сўм ўрнига 169 сўмни ташкил этди ёки 5,4 процент ошди, жамоат хўжалигидаги колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлаш шунга мувофиқ тарзда 90 сўм ўрнига 93 сўмга етди ёки 3,7 процент кўпайди.

Ишлаб чиқариш тармоқларида меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шароитларига ўтиш давом этмоқда.

Аҳоли ижтимоий истеъмол фондларидан 1,9 миллиард сўмлик **тўловлар ва имтиёзлар** олди. Бу ўтган йилнинг биринчи кварталидагига нисбатан 84 миллион сўм ёки 4,7 процент кўпдир.

Бундан ўн йил ва бундан ҳам кўпроқ вақт илгари ишчилар, хизматчилар ҳамда уларнинг оила аъзоларига тайинланган пенсияларни кўпайтириш давом эттирилди. 1988 йилнинг 1 январидан бошлаб камида ўн йил мобайнида колхозчилар ва уларнинг оила аъзоларига тўлаб келинган пенсияларнинг минимал миқдорини кўпайтириш бошланди.

Медицина хизматини яхшилашга қаратилган тадбирлар ўтказилди. Соғлиқни сақлаш муассасаларида беморларнинг овқатланиши учун, дори-дармон, ускуналар ва жиҳозлар сотиб олишга кетадиган харажатлар нормалари кўпайтирилди, уч ёшгача бўлган болаларни даволаш учун дори-дармон бепул бериладиган бўлди ва бошқа имтиёзлар жорий этилди.

Етим болалар ва ота-оналарининг қаровисиз қолган болаларнинг моддий таъминотини яхшилаш тадбирлари амалга оширилди. Давлат ички заёмлари облигациялари пули тўланди.

Меҳнаткашлар биринчи квартал мобайнида омонат банк муассасаларидаги ўз маблағларини 191,1 миллион сўм кўпайтирдилар.

Аҳолининг товарлар ва хизматлар билан таъминланиши. Аҳолига халқ истеъмоли моллари сотиш ва пулли хизмат кўрсатиш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 8,4 процент кўпайди.

Давлат ва кооператив **чакана товар оборотининг** ҳажми 3,7 миллиард сўм бўлди ва 1987 йилнинг биринчи кварталига нисбатан (амалдаги нархларда) 295 миллион сўм кўп бўлди.

Умуман республика бўйича товар обороти умумий ҳажми топшириғи 23,6 миллион сўмлик кам бажарилди. Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд, Фарғона, Хоразм областлари ва Тошкент шаҳри топшириқларни бажардилар.

Алкоголли ичимликлар сотиш 1987 йилнинг биринчи кварталига нисбатан бирмунча кўпайди. Айни вақтда коньяк сотиш 12 процент камайди.

Давлат ва кооператив савдосида айрим товарларни сотиш қуйидаги маълумотлардан (таққосланадиган нархларда миллион сўмлик) кўриниб турибди:

	1988 йилнинг 1 кварталида сотилди	1988 йилнинг I кварталида 1987 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Гўшт ва гўшт маҳсулотлари	335	102
Балиқ ва балиқ маҳсулотлари	15	110
Сариёғ	37	109
Ўсимлик ёғи	56	101
Маргарин маҳсулоти	11	97
Қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти	45	105
Пишлоқ	3	114
Тухум	40	118
Қанд-шакар	57	106
Кондитер маҳсулотлари	111	105
Чой	41	101
Нон маҳсулотлари, минг тонна	746	106
Картошка, минг тонна	49	66
Сабзавот, минг тонна	72	81
Мева ва цитрус мева, минг тонна	6	54
Алкоголсиз ичимликлар, миллион декалитр	2	118
Минерал сувлар, миллион декалитр	2	126
Мева ва сабзавот шарбатлари, миллион шартли банка	22	112
Тамаки маҳсулотлари	56	100
Кийим, ички кийим ва газламалар	528	102
Трикотаж буюмлар	146	101
Пайпоқлар	35	112
Пойабзал	157	103
Чинни-фаянс, сирланган идишлар ва шиша идишлар	35	105
Совун ва синтетик ювиш воситалари	21	106
Мебель	61	92
Холодильниклар ва морозильниклар, минг дона	28	110
шу жумладан, камерасининг сиғими 200 куб дециметр ва ундан ҳам юқори бўлганлари	11	108
Кир ювиш машиналари, минг дона	52	102
Электр пилесослар, минг дона	26	114
Соатлар, минг дона	455	110
Фотоаппаратлар, минг дона	15	113
Радиоприёмник қурилмалари, минг дона	76	97
Телевизорлар, минг дона	67	99
Шу жумладан рангли тасвирдаги телевизорлар	28	137
Магнитофонлар, минг дона	56	119
Ёғоч-тахта, минг кубометр	531	115
Шифер, миллион шартли плита	83	107
Автомобиль бензини, минг тонна	100	106

Савдога гўшт ва сут маҳсулотлари юборилиши кўпайганлигига қарамай, аҳолининг шу товарларга талаби қондирилмаяпти.

Бир қанча шаҳар ва қишлоқ аҳоли пунктларида савдода бўлган кондитер маҳсулотлари сифатининг пастлиги сабабли аҳоли чекланган тарзда харид қилмоқда. Кўп ҳолларда нон ва нон маҳсулотларининг хили ҳамда сифати аҳоли талабларига жавоб бермаяпти.

Аҳоли картошка ва мева-сабзавот билан қониқарсиз таъминланди. Қишлоқ хўжалик корхоналари ва матлубот кооперацияси ташкилотларининг бозорларда мева-сабзавот маҳсулотлари билан савдо қилиши зарур даражада ривожланмади, оқибатда шаҳар колхоз бозорларида нарх-наво кўтарилиб бормоқда. Нарх-навонинг умумий даражаси ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан 11 процент, жумладан картошка 62 процент, мева 24 процент, сабзавот 2 процент кўпайди.

Аҳолини кийим ва пойабзал билан таъминлашдаги қийинчиликлар сусайгани йўқ. Магазинларда мазкур товарлар тури чекланган. Савдода мавжуд бўлган буюмлар фасонларининг эскириб қолганлиги, сифатининг қониқарсизлиги сабабли ҳамиша ҳам аҳоли ўртасида харидоргир эмас.

Аҳолининг спорт ва турист товарларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш муаммоси суст ҳал этилмоқда.

Мураккаб бўлмаган рўзғорбоп товарлар савдоси ишидаги аҳвол секинлик билан яхшиланмоқда, бундай товарларнинг кўпини ишлаб чиқариш ташкил этилмаган, шунинг учун ҳам кўпинча жуда оддий буюмлар мамлакатнинг узоқ районларидан ташиб келинмоқда.

Ёғоч-тахта ва қурилиш материаллари савдога ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан 1,5 баравар кўп етказиб берилди. Аммо аҳолининг шундай материалларга эҳтиёжи тўла қондирилмади.

Аҳолига кўрсатиладиган **пулли хизматлар ҳажми** 392,2 миллион сўмга етди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 14,3 процент кўпайди. Уларни реализация қилиш плани 90,8 процент бажарилди. План топшириқларини фақат Наманган областидаги корхоналар ва ташкилотларгина бажардилар.

Пулли хизмат соҳаси корхоналарда зарур даражада ривожланмади. Хизмат кўрсатиш асосий фаолияти бўлмаган 120 министрлик ва идоранинг корхона ҳамда ташкилотларидан фақат 22 таси пулли хизмат кўрсатиш планининг бажарилишини таъминлади.

Пулли хизмат ҳажмининг тўртдан уч қисми маиший, уй-жой-коммунал ва транспорт хизматига, учдан бир қисми эса маиший хизматга тўғри келади. Аҳолига 145,3 миллион сўмлик ана шундай хизмат кўрсатилди. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан маиший хизмат ҳажми 21,2 процент кўпайди. План 99,2 процент бажарилди. Қорақалпоғистон АССР, 7 та область ва Тошкент шаҳри пландан орқада қолдилар. Қишлоқ жойларда маиший хизматни реализация қилиш плани 100,3 процент бажарилди.

Уй-жой ва социал-маданий қурилиш. Давлат марказлаштирилган капитал маблағлари ва корхоналар фондлари маблағлари ҳисобидан умумий саҳни 593 минг квадрат метр бўлган уй-жойлар фойдаланишга топширилди, биринчи квартал плани 120 процент бажарилди. Аммо Қашқадарё ва Навоий областлари, шунингдек Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги, Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, Самарқанд ва Фарғона областлари ижроия комитетлари топшириқни уддалай олмадилар.

Саккиз минг ўқувчига мўлжалланган умумий таълим мактаблари, қарийб 1000 ўқувчига мўлжалланган ҳунар-техника ўқув юртлари, 3 минг ўринли мактабгача тарбия болалар муассасалари фойдаланишга топширилди. 0,3 минг беморга мўлжалланган касалхоналар, ҳар сменада 1,5 минг берморни қабул қила оладиган амбулатория-поликлиника муассасалари, 720 ўринли клуб ва маданият уйлари қурилди. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 43 процент кўп умумий таълим мактаблари, 34 процент кўп мактабгача тарбия болалар муассасалари, 35 процент кўп касалхоналар ва 80 процент кўп клуб ҳамда маданият уйлари фойдаланишга топширилди.

Биринчи кварталда умумий таълим мактабларини фойдаланишга топшириш плани бажарилмади. Сурхондарё ва Навоий областларининг, шунингдек Тошкент шаҳрининг ташкилотлари бу топшириқни бажармадилар.

Атроф-муҳитни муҳофаза этиш. Атмосферага зарарли моддаларнинг чиқиб кетишини камайтириш, сув ва ер ресурслардан оқилона фойдаланиш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза этиш ҳамда тиклаш тадбирлари ўтказилди. Назорат қилувчи органлар корхоналар технологик иш режимига қандай риоя этаётганлигини ва улар табиатни муҳофаза этиш тадбирларини қандай бажараётганлигини мунтазам назорат қилиб турибдилар.

СССР Медицина ва микробиология саноати министрлиги, СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги ва бошқа министрликларга қарашли корхоналарда табиатни муҳофаза этиш тўғрисидаги қонун бузилганлиги сабабли айрим ишлаб чиқаришлар иши тўхтатиб қўйилди. Жумладан Чирчиқдаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли капролактам ишлаб чиқариш қуввати иши газ-чанг ютиш ускунаси носозлиги сабабли тўхтатиб қўйилди; ҳавога йўл қўйиб бўлмайдиган даражада кўп зарарли моддалар чиқиб кетганлиги учун Янгийўлдаги биохимия заводи цехида ҳам иш тўхтатиб қўйилди. Келтирилган зиённи қисман коплаш учун корхоналарга нисбатан иқтисодий жазо чоралари кўрилди; кўпгина ташкилотларнинг раҳбарларига жарима солинди.

* * *

Республика меҳнаткашлари. КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференциясини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб, шу йилги планлар бажарилишини таъминлаш учун бутун куч-ғайратларини сарфламоқдалар.

Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитети

СССР Олий Совети Президиумида

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Корхоналарда янги хўжалик механизмини ўзлаштириш, бошқаришни демократиялаш асосида меҳнат коллективлари фаолиятини кучайтириш, ишлаб чиқариш ички хўжалик ҳисобини жорий этиш ва уни ҳар бир меҳнаткашга етказиш борасидаги ишлар кўпинча суст олиб борилмоқда.

СССР Олий Совети Президиуми СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планини бажаришда катта камчиликлар бор, деб ҳисоблайди. Белгиланган топшириқларни адо этиш юзасидан барқарор ва муқим иш таъминланмаётир. Кўпгина корхоналар ва ташкилотлар шартнома мажбуриятларини бажара олмаяптилар.

Фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш борасидаги ишларда туб бурилиш рўй бермади. СССР Қора металлургия министрлиги ўзига қарашли корхоналарда металл маҳсулотларининг юқори самарали турларини ишлаб чиқариш планлари, СССР Химия саноати министрлиги янги материалларнинг бир қанча илғор турларини ишлаб чиқариш планлари бажарилишини таъминламаяпти. Иқтисод ва ресурсларни тежаш режимини кучайтириш юзасидан ишлар етарли даражада фаол олиб борилмаяпти. Иккиламчи ресурслардан хўжалик оборотида суст фойдаланилмоқда.

Инвестиция жараёни йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст қайта қурилмоқда. Куч ва маблағларни кўпдан-кўп қурилишларга сочиб юбориш давом этмоқда. Кўпчилик ҳолларда объектларни қуриш норматив муддатларига риоя этилмаяпти. Тугалланмаган қурилишлар ҳажми ҳамда ўрнатилмаган ускуналар запаслари кўпайиб бормоқда. Бир қанча иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари Умумиттифоқ аҳамиятидаги қурилишларга етарлича эътибор бермаяптилар.

Мактабгача тарбия муассасалари, ҳунар-техника билим юртлари, касалхоналар ва бир қанча бошқа социал-маданий соҳа объектларини ишга тушириш топшириқларини бажаришдаги аҳвол қониқарли эмас. Кексалар ва инвалидлар учун интернат уйларни фойдаланишга топшириш таъминланмаяпти.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ҳамда хизматларни ривожлантириш қабул қилинган планлардан орқада қолмоқда, бу эса мамлакатда пул муомаласининг аҳволини жиддий равишда мураккаблаштирмоқда. СССР Енгил саноат министрлигининг корхоналари жун газламага давлат буюртмасини адо этмаяпти. Тармоқ ишлаб чиқараётган буюмларнинг хили камлигича қолмоқда, уларнинг сифати амалда яхшиланмаяпти. Ўтган йили СССР Электротехника саноати министрлигининг, СССР Алоқа воситалари саноати министрлигининг корхоналари халқ истеъмоли товарлари етказиб бериш юзасидан катта қарздорликка йўл қўйдилар. Шу йилнинг биринчи кварталида СССР Оғир энергетика ва транспорт машинасозлиги министрлигининг, СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлигининг, СССР Жанубий районларида қурилиш министрлигининг ҳамда бошқа бир қанча министрликларнинг корхоналари халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш планларини уддалай олмадилар.

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Озарбайжон ССР, Тожикистон ССР ва бир қанча бошқа иттифоқдош республикаларда аҳолига пулли хизмат кўрсатишни ривожлантириш планлари бажарилмаяпти.

Министрликлар ва идоралар ташқи иқтисодий фаолиятини ривожлантиришда, экспорт имкониятларини кучайтириш ҳамда чет эл корхоналари ва фирмалари билан бевосита алоқаларни кенгайтиришда корхоналарга зарур ёрдам бермаяптилар. СССР Ўрмон саноати министрлиги, СССР Автомобиль саноати министрлиги ва баъзи бир бошқа министрликлар чет элларга маҳсулот етказиб бериш интизомини бузишга йўл қўймоқдалар.

СССР министрликлари ва идораларининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг эътибори шунга қаратилдики, улар ҳозирча иқтисодий иш савиясини тубдан ошириш, тармоқларнинг ва регионларнинг молиявий аҳволини соғломлаштириш, ҳар бир корхона фойда ва бюджет тўловлари планларини бажариши, маҳсулот таннархини арзонлаштириши юзасидан зарур чора-тадбирларни кўрмаяптилар.

Кўпгина корхоналар ва ташкилотларнинг молиявий аҳволи мураккаблигича қолмоқда, бир қанча ҳолларда эса ҳатто ёмонлашмоқда. Кўпгина хўжалик раҳбарларида тайёрга айёрлик кайфиятлари барҳам топмаган. Ёмон ишлайдиган корхоналарнинг келтираётган зарари кўпинча яхши ишлайдиган корхоналар ҳисобидан қопланиб кетмоқдаки, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш шароитида бунга йўл қўйиб бўлмайди.

1988 йилда давлат корхоналари фойда олиш планларини давлат планида кўзда тутилганидан кам миқдорда тасдиқладилар. Шу сабабли СССР Давлат бюджетига даромадлар тушиши юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилиши таъминланмаяпти.

Банк системасини, шунингдек, корхоналар ва ташкилотларнинг кредит-ҳисоб-китоб хизматини қайта қуриш иши чўзилиб кетди.

СССР Министрлар Советига янги хўжалик механизмини практикага жорий этиш тўла хўжалик ҳисоби принципларига, ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва ўзини-ўзи бошқариш принципларига қатъий риоя этиш йўлини изчиллик билан ўтказиш тавсия қилинди. Хўжалик ҳисоби муносабатлари системаси такомиллаштирилсин, кам харажат механизмини жорий этиш ишлари қатъият билан олиб борилсин.

Давлат буюртмаси тўғрисида Низом қабул қилишни ва узоқ муддатли иқтисодий нормативларнинг илмий асосланган системасини вужудга келтириш билан боғлиқ масаларни ҳал этиш жадаллаштирилсин. Томонларнинг шартнома мажбуриятлари бузилиши туфайли кўрилган зиён миқдоридан моддий жавобгарлиги кучайтирилсин.

1988 йилги план ва бюджетни бажариш ҳамда 1989 йилги план ва бюджетни тайёрлаш чоғида ҳисобот берувчи органларнинг фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштиришни инвестиция жараёнини тубдан қайта қуришни, ишлаб чиқариш қувватлари ва социал-маданий соҳа объектлари белгиланган муддатда ишга туширилишини, аҳолининг тўлов қобилияти талабларига мувофиқ халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ва хизматлар кўпайтирилишини; ташқи иқтисодий алоқалар самарадорлиги оширилиши ва энг аввало, машина ҳамда ускуналар ҳисобига экспорт имкониятлари кўчайтирилишини таъминлашига алоҳида эътибор берилсин.

Иқтисодий иш даражасини ошириш, корхоналар ва ташкилотларнинг молиявий аҳволини соғломлаштириш, Давлат бюджети олдидаги мажбуриятларни бажариш, СССР Олий Совети палаталари доимий комиссияларининг ва депутатларининг таклиф ҳамда мулоҳазаларини амалий фаолиятда тўлароқ ҳисобга олиш учун СССР министрликлари ва идораларига, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига талабчанлик кучайтирилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Олий Советлари Президиумларига, Министрлар Советларига жуда қисқа муддат ичида бошқарув структурасини қайта қуришни ва бошқарув аппаратини қисқартиришни тугаллаш таклиф этилди. Расмий-бюрократик методларга ҳамда ишнинг маъмурий-буйруқбозлик услубига активроқ барҳам берилсин.

Ўзларига қарашли территорияларни комплекс иқтисодий ва социал ривожлантириш вазифаларини ҳал этишда, меҳнат коллективларининг ташаббусини ҳар томонлама ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашда, аҳолининг озиқ-овқат, халқ истеъмоли моллари ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш, уй-жой қурилишини кенгайтириш, социал соҳанинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун резервлардан фойдаланишда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг фаолиятини янада активлаштириш юзасидан таъсирчан чора-тадбирлар кўрилсин.

• *Тарихчилар ва ёзувчилар конференцияси*

КЕЛАЖАК ЙЎЛИНИ ЧАМАЛАБ

Ҳали ҳеч қачон тарих ва адабиёт масалалари жамиятимизни революцион янгилашнинг ҳозирги кунларимиздагидек долзарб, айтиш мумкинки, социал аҳамиятга эга бўлмаган эди. Тарихчилар ва ёзувчилар келажак йўли равон бўлиши учун бугун Ватанимиз ўтмишининг асосий босқичларига назар солмоқдалар. 27 апрель куни Москвада очилган илмий конференциянинг мақсади ана шу йўлдаги куч-ғайратларни бирлаштиришдан ва позицияларни таққослаб кўришдан иборатдир, бу анжуманни СССР Фанлар академияси, СССР Ёзувчилар союзи ва КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси уюштирди.

Конференцияни СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари В. В. Карпов очди. Жамиятни ахлоқий ва маънавий жиҳатдан соғломлаштириш вазифасини, ҳар бир кишининг ҳаётдаги яратувчилик жараёнларида онгли тарзда актив иштирок этиш вазифасини, — деб таъкидлади у, барча интеллектуал кучлар-илм-фан, адабиёт ва санъат кучларини бирлаштирмасдан туриб ҳал этиб бўлмайди. Тарихнинг улуғ тарбиявий куч-қудрати илмий асарлар орқали ҳам, бадиий асарлар орқали ҳам рўёбга чиқади.

СССР Фанлар академиясининг вице-президенти П. Н. Федосеев «Тарих, адабиёт, жамият» мавзуида доклад қилди. Тарих ҳамиша ўткир мафкуравий кураш майдони бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади, деди у. Ҳозир ҳам бизнинг ғоявий мухолифларимиз тарихий календардаги ҳар бир санадан, ҳар бир баҳонадан социализмнинг ҳаёт қобилиятини ва унинг ютуқларини шубҳа остига олиб, фойдаланишга уринмоқдалар. Улар ғийбат-бўҳтондан, фактларни қўпол тарзда бузиб кўрсатишдан ҳам тоймаяптилар. Шунинг учун ҳам тарихий воқеаларни ҳаққоний баён этиш, муваффақиятларимиз ва хатоларимизни марксча таҳлил этиш, олимлар ва адабиёт арбобларининг муҳим мафкуравий вазифасидир. В. И. Ленин таъкидлаганидек, «ҳаёт зиддиятлар билан олға қараб боради, лекин жонли зиддиятлар кишининг ақлига дастлаб туюлишидан кўра кўп жиҳатдан ҳийла бой, хилма-хил, сермазмундир». Бу айниқса революцион даврларга ва, албатта, социалистик жамиятни қайта қуриш ва революцион янгилашдек ана шу мураккаб жараёнга ҳам тааллуқлидир.

Тарихчилар ва адибларнинг энг муҳим вазифаси, деб таъкидлади олим, совет жамиятининг ҳаққоний тарихини, унинг маънавий тараққиёти тарихини яратишдан, тарихий жараённи мужмал ёритишга, ана шу даврдаги конкрет арбоблар номини тилга олмасликка, мазкур даврнинг драматик оқибатлари ҳақида ломмим демасликка чек қўйишдан иборат. Совет халқи ҳаёти ва кураши тажрибасини худди ана шундай тарзда ҳаққоний ёритиш бундан буёнги назарий хулосалар, социалистик жамиятни янгилаш, қайта қуришни давом эттириш ва чуқурлаштириш учун негиз бўлади.

Шундан кейин «КПСС тарихи масалалари» журналининг бош редактори, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси В. И. Касьяненко «Совет жамияти тараққиётининг асосий қонуниятлари ва тарихнинг актуал масалалари» мавзуида доклад қилди.

Янгиланиш идеологияси ва жамият ҳаёт фаолиятининг барча соҳаларида ўзгаришлар зарурлигини англаб олиш мамлакатдаги ишларнинг аҳволи ва мамлакатнинг тараққиёт истиқболига реалистик баҳоларни қидириш чоғида шаклланди, деди у. КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль Пленуми алоҳида ўрин тутади. Мазкур Пленумда янгиланиш идеологиясининг бир қанча принципиал масалалари, жумладан, социализмнинг ленинча концепциясини, тарихга оид тадқиқотларнинг марксча-ленинча методологиясини тиклаш масалалари илгари сурилди, совет халқи тарихий онгини янгилаш вазифалари белгиланди.

Демократиялаш ва ошкоралик шароитида ёзувчилар, публицистлар, тарих-ватанпарварлик бирлашмалари аъзоларининг тарихга фаол аралашуви қонуний ва тушунарлидир, деб таъкидлади докладчи. Зотан, йўл қўйилган камчиликларга қарамай, адиблар илгари тақиқлаб қўйилган тарих масалалари хусусида ва жамиятимизнинг бугунги ҳаёти ҳақида оператив, ўткир, қизиқарли, ҳис-ҳаяжон билан қалам тебратиш намунасини кўрсатдилар. Бу мақолалар жамоатчиликни ҳаяжонга солди, Ватанимиз тарихида, давлат арбоблари хизматига, ушбу тарих қаҳрамонлари ва «ноқаҳрамонлари» тақдирига ялпи қизиқишни кучайтирди. Бу—тарихчилар учун ва айниқса тарих мавзусида эндигина қалам тебрата бошлаган ёзувчилар учун яхши мактабдир.

Илмий-тарихий ва илмий-бадиий жанрларнинг узвий боғланиб кетиши бизга билимнинг ҳозирги даражаси ва адабий ижоднинг ҳозирги поғонасидан туриб халқнинг тарихий онгини тубдан янгилаш, уни қайта қуришнинг ва жамиятимиз социал-иқтисодий ва маънавий тараққиётини жадаллаштиришнинг қудратли кучига айлантириш учун ноёб имконият яратади.

СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Ф. А. Николаев ўз докладини бадиий адабиётда совет жамияти тарихини акс эттириш проблемаси ва адабиётшуносларнинг вазифаларига бағишлади. У муаммонинг мураккаблиги ҳозирги адабий ва бадиий вазиятнинг ўткирлиги ва зиддияти, совет жамияти тарихи тўғрисидаги замонавий билимларимизнинг етарли бўлмаганлиги билангина эмас, балки назарий-эстетик ва санъатшунослик бобидаги сабаблар билан ҳам изоҳланади, деб таъкидлади. Санъат спецификасига ҳамма томондан эътироф этилган нуқтаи назарнинг йўқлиги, докладчининг фикрича, ана шундай сабаблардан биридир.

Нотиқнинг фикрича, адабиётшуносликдаги тарихийлик алоҳида муаммодир. XXI аср бўсағасида социал ва бадиий адабиётимиз якунларини чиқариш пайти келди. Ижоди XIX асрдаги рус классикасидан баҳра олган, уч революция давридаги санъат ардоқлаб етиштирган ва бизнинг асримиздаги совет бадиий прозаси тараққиётининг бош йўлларини белгилаб берган ёзувчиларнинг тажрибасини тўлалигича тасаввур этмай туриб, юқоридаги якунларни чиқариб бўлмайди.

Докладчи бадиий тарихийлик тушунчаси хусусида тўхталди. Бу тушунча, тарихий воқеаларга, айниқса бу воқеаларнинг тафсилотларига айнанликни англатмайди, балки муаллифнинг замонавий нуқтаи назарини ва шу нуқтаи назарнинг тўғрилигини тарихий-материал негизида тасдиқлашга уринишни акс эттиради. Замирида тарихийлик бўлган чинакам бадиий ижод ҳамиша асарда бевосита акс этган воқеалар ҳамда унда қайта тикланган вазиятлар ва характерлар тарихий ҳаракатининг истиқболи синтезидан иборат. Китобхон бу истиқбол қандай бўлишини кўпроқ ёки озроқ даражада холисона фаҳмлаб олиш имкониятига эга бўлиши керак. Тарихий ҳодисаларни баҳолашда социал сергаклик ва асослилик керак, деб таъкидлади докладчи.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитети бўлимларининг мудирлари Ю. П. Воронов ва В. А. Григорьев қатнашмоқдалар.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

КОБУЛДА ЮБИЛЕЙ КОНЦЕРТИ

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи ашула ва рақс ансамбли ўзининг 250-юбилей концертини Афғонистонда Апрель революциясининг 10 йиллигига бағишлади. Юбилей концерти Кобул офицерлар уйида бўлди. Программа А. Флярковскийнинг Р. Рождественский шеърига ёзган «Ватан. Революция» қўшиғи билан очилди. А. Петров, В. Левашов, Б. Александровнинг Афғонистон ҳақидаги қўшиқлари, Ўзбекистон композиторларининг ҳарбий-ватанпарварлик мавзуидаги, шунингдек интернационалист-жангчиларнинг асарлари янгради.

Афғон артистлари Ўзбекистон олий ўқув юртларини битирган ёшлардан ташкил топган «Гулисурх» ансамбли аъзолари бу концертга жавобан музикали табрик билан чиқдилар.

(ЎзТАГ мухбири).

• *Деҳқон академикка мурожаат қилди*

«Ҳурматли академик!

Шу йил баҳорда республикамиз агросаноат комплекси тармоқлари ходимларининг Қурултойида сўзлаган нутқингизни диққат билан тингладим. Ўшанда анчадан буён кўнглимда тугиб юрган айрим фикрларим билан Сизга бир «ёрилиш»ни ният қилгандим. Учрашишнинг иложини тополмадим. Ниҳоят хат орқали мурожаат этяпман.

Кўп йиллардан бери пахтачилик бригадаси бошлиғи бўлиб ишлаб келаман. Бригадамиз аъзолари билан ғўза парваришини агротехника қоидалари асосида ўтказиб, мўл ҳосил етиштиришга эришяпмиз. Ўтган йили 76 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 31 центнер ўрнига 35 центнердан пахта олдик. Жами ҳосилнинг 80 проценти биринчи сортга сотилди. Машина терими салмоғи 75 процентни ташкил этди.

Лекин йиллик планимизни юқори сортлар ҳисобига ошириб бажарган бўлсак-да, даромадимиз кўнгилдагидек бўлмади. Бунинг сабаби — колхозимизда иш юритишнинг янги, самарали усули — пудрат усулига тўла ўтилмаганлигида, деб ўйлаймиз. Сиздан илтимос, бригада пудрати тўғрисида конкрет мисоллар билан мақола ёзсангиз».

Бригада аъзолари номидан:
Б. КЕНЖАЕВ.

Сирдарё районидаги «Коммунизм» колхози пахтачилик бригадаси бошлиғи».

Редакциямизга Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги М. В. МУҲАММАДЖОНОВ қўлида ушбу хат ва унга ўзи ёзган жавоб қўлёзмалари билан кириб келди. Уларда асосан меҳнатни ташкил этишнинг янги формаси — коллектив пудрат ва унга ҳақ тўлаш принциплари ҳамда мўл ҳосил етиштириш омиллари ҳақида гап борарди. Биз мавзунинг бугунги кун учун ўта муҳимлигини эътиборга олиб, оддий деҳқон билан академик агроном ўртасидаги ёзишмага газетадан жой беришни лозим топдик.

МАНФААТДОРЛИК САМАРАГА БОҒЛИҚ

Ҳозир мамлакатимизда қайта қуриш ва юқори самарадорликни таъминлаш учун қизғин кураш кетмоқда. Бу ўз навбатида, экономика ва социал турмушнинг ҳамма соҳаларида чуқур ижобий ўзгаришларни тақозо қилади. Бу йўл меҳнат унумдорлигини ошириш билан юқори моддий манфаатдорликни таъминлашнинг муҳим омили ҳамдир.

Меҳнатни ташкил қилиш ва унга ҳақ тўлашнинг пудрат усули кишиларда чинакам хўжайинлик туйғусини шакллантиради. Улар пудратчи коллективга бириктирилган ер, сув ва бошқа маблағ ҳамда ресурсларнинг ҳақиқий эгаси бўлиб қоладилар.

Фикримча, бунда меҳнат аҳли ер унумдорлигини тобора ошириб бориш, ундан самарали фойдаланиш, кам меҳнат ва маблағ сарфлаб, мўл-кўл маҳсулот етиштиришнинг чинакам жонкуяри ва ташаббускорига айланади. Натижада коллектив энг юқори кўрсаткичларга эришуви мумкин. Пудрат системаси конкрет шароитга қараб тўғри амалга оширилса, маҳсулот таннархининг пасайиши, юқори рентабеллилик ва меҳнат унумдорлиги таъминланади. Иш ҳақи ҳам шунга яраша ортади. Яъни даромадга қараб — буромад бўлади.

Бригадангиз далаларида бўлганимда мўл пахта ҳосили йўлидаги ишларингиз менга маъқул бўлди. Ўтган 1987 йилги қийин об-ҳаво шароитида пландаги 31 центнер ўрнига 35 центнер ҳосил олишнинг ўзи бўлмаган, албатта. Бригадангизга ажратилган 76 гектар пахта майдонида 20 киши ёки 8 оила ишлайди. Булар бригадир, битта тракторчи, 4 та сувчи ва 13 та кетмончи ва битта қоровулдан иборат. Ҳар бир кетмончи хотин-қизга 5—6 гектар ер бириктилган. 13 кетмончига мавжуд ерлар чигит текис ундириб олингандан кейин сентябрь ойи бошларигача бириктириб қўйилган. Улар ғўзани ягана қилишади, тўрт марта кетмон чопиғи ўтказишади ва парвариш билан боғлиқ бўлган бошқа юмушларни (ўсимликни суғориш ва қатор ораларини культивация қилишдан ташқари) бажаришади.

Бу ерда шуни айтиш керакки, етиштирилган ҳосилга қанча меҳнат сарфланганлигини бригада аъзолари аниқ билишмайди. Агар иш пудрат усулида уюштирилганда эди, қилинган меҳнат ҳам, сарф-харажат ҳам қатъий ҳисобда бўларди. Пахтакорлар кам меҳнат билан кўпроқ, юқори сифатли ҳосил олишга ҳаракат қилишарди. Афсуски, колхоз правлениеси бунга эътибор бермаган. Кўриниб турибдики, бригадангизда ҳақиқий пудрат усули ҳақида аниқ тушунча йўқ. Бундай ҳол фақат Сизда эмас, балки кўпчилик пахтачилик хўжаликларида ҳам мавжуд.

Мен юқорида айтган сўзларимни такрорлаб, шуни алоҳида таъкидлайманки, пудратда энг муҳими — ер ўз эгасини топиши шарт. Бизларда ер давлат мулки бўлсада, у доимий фойдаланиш учун колхоз ва совхозларга бириктириб қўйилган. Ердан унумли фойдаланишда пудрат системаси қандай шаклда бўлмасин, ер коллективнинг шахсий мулкидек бўлиб қолиши керак. Ерни коллективга ёки оилага 2—3 йилга эмас, балки бир алмашлаб экиш даври мобайнида бутунлай бериш керак, деб ўйлайман. Шунда, деҳқон ерни кўз қорачиғидек асрайди. Унинг тақдири, унумдорлиги ҳақида ғамхўрлик қилади. Чунки унинг моддий аҳволи (даромади) шу ерга боғлиқ, ахир.

Пудрат коллективлари бир қанча турларда — оила, звено, аренда, бригада шаклида бўлиб, улар одатда маҳаллий шароитларга қараб танлаб олинди. Шулар ичида, шахсан менга оила пудрати маъқул. Чунки бунда ўзаро муносабатлар, бир мақсадга — оила манфаатига қаратилади. У ўзаро ишонч, бир-бирига ёрдам бериш, ўзаро назорат асосида қурилади. Шунинг учун ҳам тажрибалар оила пудратининг афзаллигини кўрсатмоқда. Агар бригадада оилалар кичик бўлса, бир-бирини яхши тушунадиган бир неча оила ҳамкорлигида кўнгилли асосда пудрат коллективини таркиб топтирган маъқул. Шуни ёдда тутиш керакки, пудратда одам сони қанча кўп бўлса, шунча эгасизликка шароит туғилади ва ўзаро назорат қийинлашади. Масалан, 20 кишидан таркиб топган коллективда 5—6 кишилик коллективга нисбатан бир хилда жон куйдириб ишлаш ва ўзаро назорат қийин бўлиши турган гап.

Пудратчилар билан колхоз ва совхоз маъмурияти ўртасидаги муносабатлар шартнома асосида қурилади. Етиштирилган маҳсулот ва унга сарф бўладиган харажатлар, ишга ҳақ тўлаш тартиби пудрат коллективи аъзоларига маълум бўлиши керак. Бу коллективнинг аниқ мақсадни кўзлаб ишлашига ёрдам беради. Шу билан бирга технологик карталардан фойдаланиш ҳам муҳим роль ўйнайди. Унда ҳосил етиштириш билан боғлиқ ишлар ва уларнинг харажат лимитлари белгиланади. Пудрат системасида ҳақ тўлаш пировард натижалар билан тўғри боғланиши лозим. Чунки, қилинган меҳнат миқдори ва сифати пировард натижаларда тўла ифодасини топади. Ҳақ тўлаш коллективнинг ҳамма аъзоларига тушунарли бўлиши керак.

Ишни коллектив пудрати асосида юритишда тракторчи бажарган ишига чек бериш усули тавсия этилмоқда. Фикримча, чек усулида тракторчининг иш сифати яхши назорат қилинмайди. Даромади кўпроқ гектарни ишлашга боғлиқ бўлганидан кейин қанча маҳсулот етиштириш уни унча қизиқтирмайди. Борди-ю, тракторчи, жумладан, сувчи бажарган ишга тўланадиган ҳақ, конкрет ердан чиқадиган ҳосил миқдорига боғлиқ қилиб қўйилса, улар аввало ишнинг сифатли бажарилишига ва мўл ҳосил етиштиришга ҳаракат қилади.

Шуни айтмоқчиманки, ҳатто бригада бошлиғи ҳам барча даладаги ғўза қатор ораларини назорат қилолмайди. Тракторчи эса, ҳамма участка, ҳатто ҳар бир қаторни беш қўлдай билади. Қайси жой ёки қаторни ўт босган, ҳашарот тушган, сувдан ёки ўсишдан қолган — унга маълум. Чунки у ҳаммасини кўради, пудрат аъзоларини содир бўлган камчиликлардан хабардор қилади ва уларни бартараф этиш чораларини кўришга даъват этади. Шуларни ҳисобга олиб, пудрат коллективи бригада советида тракторчи ишини ҳам пировард натижага боғлаши керак.

Бригадада бўлганимда Сиз юқоридан буйруқ беришга ҳали ҳам барҳам берилмаганини айтдингиз. Масалан, район раҳбарлари келиб, одамлар дала шийпонида бўлсин, дейишади. Колхоз правлениеси бригада ерларида иш бўлгани ҳолда коллективни «бошқа бригадаларда аҳвол ёмон», деган баҳона билан ёрдамга юборади ва ҳоказо.

Партиямиз буйруқбозликка чек қўйиш, хўжаликларга, бригадаларга план берилдими, уларнинг ташаббусига йўл очиш, ички ишларни бажаришга кенг эркинлик, мустақиллик беришга эътибор қилмоқда. Афсуски, буйруқбозлик айрим раҳбарларнинг қонига сингиб кетган. Ҳатто, қачон, қандай экиш керак, қачон суғориш, қачон дефолиация қилиш кераклигини ҳам айрим маъмурий органлар ҳануз белгилаб беришади. Ахир, ер шароитини, экиш-тикишни, экинни парвариш қилишни деҳқоннинг ўзидан яхши биладиган киши йўқ-ку. Ерлари яхши тайёрланган, механизмлардан яхши фойдаланилаётган Сизнинг бригадангизга ўхшаш жойларда колхозчилар доимо дала шийпонида туришлари шарт эмас. Уй-жойи яқин бўлса, ишни қойил қилиб қўйгандан кейин далада иш бўлмаса, уйи, боласи, томорқа ёки мол-ҳолига қарасин-да. Ёки пахтакорларнинг ўз даласида иши бўла туриб, бошқа бригадага ёрдамга ўтказиш ҳам тўғри эмас. Лекин оила ёки звенолар барча ишларни вақтида сифатли бажарган бўлса, бошқа бригадага ёрдам бериш вақтида қилинган ишга ўша бригада ҳисобидан ҳақ олиши мумкин.

Инсон омилини кучайтириш — бош масалалардан бири бўлиб турибди. Бу масалани тўғри ҳал этиш эса ишловчиларга яратиб берилган шароитга кўп жиҳатдан боғлиқ. Бу борада дала шийпонини пахтакорнинг ҳақиқий иккинчи уйига айлантириш ҳам муҳим аҳамият касб этади. Ишлар авжи қизиган, 40—45 даражали саратон иссиғида ишлагандан сўнг душга тушиб яйраш, мазали овқат еб, гуркираган дарахтлар салқинида, хушбўй гуллар атрофида дам олиш, газета-журнал ўқиш, радио эшитишга нима етсин? Дастурхонда сара мева, сабзавот бўлса, улар шийпон атрофида етиштирилса, нур устига аъло нур бўларди.

Бу — одамларнинг кайфиятини кўтаради, кучига куч қўшади. Бироқ Сизнинг бригадангиздаги дала шийпони ҳали талабга жавоб бермайди. Хўжалик маъмурияти бу ҳақда ўйлаб кўрса фойдадан ҳоли бўлмасди.

Бригадангизнинг ер шароити яхши, кам шўрланган, бир марта ювилса, туздан тозаланади. Ер ости суви яқин бўлганидан, ёз бўйи икки марта ғўзани суғориб, пахтани пишириб олиш мумкин. Лекин суҳбатимиздан маълум бўлдики, ишларингизда эътиборни жалб қиладиган айрим камчиликлар ҳам йўқ эмас. Масалан, экишда ҳар гектар ерга планлаштирилган 35 килограмм ўрнига 60 килограммдан тукли чигит сарфларкансиз. Натижада, яганалашда меҳнатингиз икки баробар ортаркан. Бундан ташқари ягана кечикиб кетаркан. Бу — ҳосилни камайтиради-ку?! Борди-ю, сиз туксизлантирилган, тўқ мағизли сара чигитни аниқ миқдорда экадиган сеялкада ташлаб, уни тўла ундириб олсангиз, яганага ҳожат қолмасди, ниҳоллар бўлиқ, серавж бўларди, мўл кўсак тупларди, ҳосилдорлик камида 2—3 центнерга кўтариларди.

Сиз «АН-Боявут-2» навли ғўза чигитини экиб, гектарида 120 минг туп кўчат қолдирамиз, дедингиз. Албатта, ер ости суви яқин, унумдорлиги яхши бўлган ер шароитларида бундай кўчат сони жуда кўп. Бунда ғўзалар тез ўсиб, ғовлашга мойил бўлганидан пастки шохларга, ундаги ҳосил тугунчаларига қуёш нури яхши тушмайди, уларда эрта пайдо бўлган шоналар, гуллар кўплаб тўкилиб, сақланиб қолганлари ҳам лўппи пахта бермайди, анчагина қисми чиртаки бўлиб очилади. Агар 75—80 минг туп кўчат қолдирилса, ғўза туплари қуёш нуридан яхши баҳраманд бўлади, барг ва илдиз орқали озиқ олиши уйғунлашади, эртаги ҳосил элементлари кўплаб сақланиб қолганидан кўсаклар бўлиқ бўлади.

Яна бир муҳим масала шуки, бригадада 4 марта кетмон чопиғи бажарилар экан. Бу иш 13 нафар хотин-қизнинг зиммасига тушади. Уларни бу оғир меҳнатдан озод қилиш керак. Тажрибалардан маълумки, биологик-механик тадбирлар тўғри амалга оширилса, бегона ўтлардан тўла қутилиш мумкин. Бунинг учун ишни куздаёқ бошлаш керак. Аввало кузги шудгор ер шароитига қараб 35—40 сантиметр чуқурликда сифатли ўтказилиши лозим. Борди-ю ўт жуда сероб бўлса икки ярусли плугларнинг бир корпуси олиб ташланиб ерни 50 сантиметр чуқурликда тўла ағдариб ҳайдаш керак.

Шунда устки қатламдаги ўт уруғлари, илдизи билан тўла эгат тагига тушади, устига асосий отвал кўтарган остки қатламдан чиққан тупроқ чиқади. Пастга тушиб кетган ўтлар баҳоргача чирийди. Қолган айрим ўтлар экиш олдидан бажариладиган ишловда йўқ қилинади. Шундагина, экишдан кейин дала 1,5—2 ой давомида ўтдан тоза туради, кетмон билан чопишга ҳожат қолмайди. Пастдан чиққан унумсиз тупроқнинг экинга салбий таъсирини йўқотиш учун экиш олдидан далага 300 килограмм аммофос, 150—200 килограмм селитра беришни тавсия этамиз. Бу ишлар амалга ошса, тупроқ ва атроф муҳитни заҳарлайдиган гербицидларни ишлатишга чек қўйилади.

Гербицидлар ҳар вақт ҳам наф беравермайди, аммо тупроқдаги фойдали мавжудотларга қирон келтиради. Бироқ буни кўп мутахассислар амалда ҳисобга олмайдилар. Кейинги даврда чиқадиган йирик ўтларни эса сувдан кейин, тупроқ намлигидаёқ илдизи билан суғуриб ташланса, такрор ўт кўкариши кескин камаяди. Сиз ўтган 1987 йил кузги шудгорни 22 ноябрда бошлаб, декабрь бошларида тугаллабсиз, олдинги йиллар бундан ҳам кечроқ бошлагансиз. Сизнинг шароитингизда октябрнинг охири, ноябрнинг бошларида шудгор сифатли ўтказилиб қўйилса, мўл ҳосилни таъминлайди. Шуни таъкидламоқчиманки, республикада кейинги йилларда кузги шудгор қишки шудгорга айланиб қолди. Уни қор ёққанда, ерлар лой ёки музлаганда ўтказиш одат тусига кирди. Бу— деҳқончиликда энг катта хатоликлардан биридир. Бундай аҳволга барҳам бериш керак.

Суҳбат чоғида ўртага ташланган муҳим масалалардан яна бири — тўртинчи сорт пахтани термаслик бўлди. Бу гапингизда жон бор. Бундай пахта — хўжаликлар учун кони зарар. У кузги-қишки агрономик тадбирлар ўтказишни кечиктириб юборади, келгуси йил ҳосилига путур етказади. Бундан ташқари нархи паст. Ўтган йилдан бошлаб 4-сорт пахтанинг бир центнерига 37 сўмдан ҳақ тўлаяпти, лекин барибир таннархи 45—60 сўмга тушмоқда. Бу табиийки, колхоз ва совхозлар экономикасига катта зарар етказяпти.

Сўзимнинг охирида шуни айтмоқчиманки, сизлар ғўзани парвариш қилиш технологиясига шароитингизга қараб, керакли ўзгартишлар киритсангиз, бригадангизда ҳақиқий оила пудратини жорий қилсангиз, шубҳасиз яна 8—10 центнер ортиқча ҳосил кўтаришингиз ва ҳар бир ишчи ойига ҳозиргидек ўртача 259 сўм эмас, балки 400—450 сўмдан ҳақ олиши мумкин.

СССР ПРОКУРАТУРАСИДА УЧРАШУВ

28 апрель куни СССР Прокуратурасида бўлиб ўтган учрашув уюшган жиноятчиликка қарши курашга бағишланди. Ўзбекистонда иш олиб бораётган терговгруппаларидан бирининг ходимлари журналистлар берган кўпдан-кўп саволларга жавоб қайтардилар.

Кейинги икки ой ичидагина порахўрлар, талон-торож қилувчилар, ришвахўрлардан тортиб олинган бойликлар виставкаси ташкил қилинди. Банк қоғозига ўралган пуллар, Чор Россияси даврида зарб қилинган тангалар, олтин ўн сўмликлар, бағоят гўзал қимматбаҳо тош ва безаклар — жами 8 миллион сўмлик эди. Шундан кейин тергов группасининг жиноятчилардан бойликларни тортиб олишга доир ишлари тўғрисида ҳикоя қилувчи ҳужжатли кинофильм кўрсатилди.

— Аминманки, бизга жуда қаттиқ қаршилик кўрсатилмаганида бундан ҳам кўпроқ бойликларни тортиб олишимиз мумкин бўлур эди,— деди СССР Бош прокурори ҳузуридаги алоҳида муҳим ишлар бўйича катта терговчи, юстиция катта маслаҳатчиси Т. Гдлян. — Баъзи газеталарнинг саҳифаларида гоҳо кўзга ташланиб турадиган «ўзбеклар иши» деган ифодага қатъиян эътироз билдирмоқчиман. Фақат «ўзбеклар иши»нинг ўзи йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Биз текшираётган жиноий иш — мамлакатнинг турли идоралари ва регионларидаги юксак лавозимли жиноятчиларнинг ишидир. Кўпгина ришталар Москвадаги юқори мансабдаги бир қанча шахсларга бориб боғланмоқдаки, улар ҳанузгача ўз лавозимларида ишлаб турибдилар. Ана шулар тергов группамизнинг ишига кўп жиҳатдан путур етказмоқдалар.

(ТАСС мухбири).

Москва.

АРМИЯГА ЧАҚИРИЛУВЧИЛАР СЛЁТИ

27 апрель куни В. И. Ленин номли СССР Халқлари дўстлиги саройида Тошкент шаҳридан Армияга чақирилувчилар слёти бўлиб ўтди. Слёт Совет халқининг Улуғ Ватан урушида қозонган ғалабасига, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг 70 йиллигига ҳамда йигитларни Совет Армияси сафларида хизмат қилишга тантанали равишда кузатиб қолишга бағишланди. Слётни Тошкент шаҳар партия комитети, Туркистон ҳарбий округи сиёсий бошқармаси ва республика ҳарбий комиссариати ташкил этди.

Сарой залини тўрт минг нафар слёт қатнашчиси тўлдирди. Бу ерга яқинда Ватан ҳимоячилари сафига қўшиладиган йигитлар келишди. Залда уруш ва меҳнат ветеранлари, Афғонистондаги чекланган совет қўшинлари составида интернационал бурчини бажарган жангчилар, солдатлар ва Армияга чақирилувчиларнинг оналари, жамоатчилик вакиллари ҳам бор эди.

Слётни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин очди.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи ҳарбий кенгашининг аъзоси — сиёсий бошқарма бошлиғи А. И. Овчинников Армияга чақирилувчиларнинг фахрли бурчи ҳақида, Ўзбекистон вакиллари ўз ҳарбий бурчини қандай бажараётганликлари ҳақида гапирди.

Кўп болали она Мунира Абдусаломова слётда тўлқинланиб гапирди. Унинг уч ўғли Ватан олдидаги ҳарбий бурчини шараф билан адо этди.

Армияга чақирилувчилар залда ҳозир бўлган оналарга гулдасталар тақдим этишди.

Слёт қатнашчилари мурожаатнома қабул қилишди. Унда республикамиздаги барча ёшлар Армия сафларида ўзларининг катта ўртоқлари ўрнини муносиб эгаллашлари учун ўз ҳарбий бурчини бажаришга доимо тайёргарлик кўришга даъват этилади.

(ЎзТАГ).

*

Тошкентдаги В. И. Ленин номли республика пионерлар саройида «Кичкинтойлар» — болалар студияси ишлаб турибди. Унинг аъзолари мультипликация фильмларини яратишади. Тўгаракда олинган фильмлар ёш томошабинларга манзур бўлаётир.

Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси А. Фролов студия раҳбаридир.

Суратда: болалар студияси раҳбари А. Фролов шогирдлари даврасида.

С. Величкин фотоси. (ЎзТАГ)

*

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«КВАРЦСАМОЦВЕТИ» ДАВЛАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

«СРЕДАЗКВАРЦСАМОЦВЕТИ» экспедициясининг бошлиғи вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурсда олий маълумотли, қидирув, разведка қилиш, қазиб чиқариш ва рангдор тошлар ва оптикада қўлланиладиган хом ашёларни қайта ишлаш масалаларидан яхши хабардор ҳамда замонавий бошқарув ва раҳбарликнинг иқтисодий методларни эгаллаган мутахассислар қатнаша оладилар.

Конкурсда қатнашиш ҳақидаги ариза, кадрларни ҳисобга олиш шахсий варақаси ва таржимаи ҳолни қуйидаги адресда жойлашган конкурс комиссиясига жўнатилсин: 125080, Москва шаҳри, Волоколамский шоссеси, 3-уй. «Кварцсамоцветн» давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Аризаларни қабул қилиш муддати 1988 йил 30 апрелда тугайди.

●

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

ЎЗБЕКИСТОН «КИБЕРНЕТИКА» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

доцент (фан кандидати), катта ўқитувчилар (2 — фан кандидатлари ёки илмий даражасиз) — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг информатика ва ҳисоблаш техникаси кафедраси бўйича;

етакчи илмий ходим (фан доктори ёки кандидати), илмий ходим (фан кандидати ёки илмий даражасиз) — автоматлаштирилган лойиҳалаштириш системалари лабораторияси бўйича.

Конкурс муддати — 20 майгача.

Адрес: 700125, Тошкент шаҳри, Ф. Хўжаев кўчаси, 34-уй (17, 24, 83-автобуслар; 17, 18-троллейбуслар; 6, 13, 22-трамвайларнинг «Академиклар шаҳарчаси» бекати).

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

ЯНГИ ПРОГРАММА

МОСКВА ВА ЛАТВИЯ ЦИРКЛАРИ АРТИСТЛАРИНИНГ

ГАСТРОЛЛАРИ

РСФСРда хизмат кўрсатган артист А. КОРНИЛОВ раҳбарлигидаги

«АФРИКА ВА ҲИНД ФИЛЛАРИ»

КАТТА АТТРАКЦИОНИ

2 бўлимдан иборат рангбаранг программа.

ТОМОШАЛАР — соат 19.30 да, шанба куни 16, 19.00 да, якшанба куни — 12, 15, 18.00 да БОШЛАНАДИ.

Коллектив бўлиб тушиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Касса дам олиш кунисиз соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.

Справкалар учун телефонлар: 44-35-91 44-35-84.

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 29/IV да Масхарабозлар.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 29/IV да Музикали комедиялардан саҳналар.

• Мақоламизни ўқиб

«ЖАРОҲАТ»

ҚУЙИДА ГАЗЕТАМИЗНИНГ ШУ ЙИЛ 23 МАРТ СОНИДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН «ЖАРОҲАТ» МАҚОЛАСИ ЮЗАСИДАН РЕДАКЦИЯГА КЕЛАЁТГАН ХАТЛАРДАН ЯНА АЙРИМЛАРИНИ ЭЪТИБОРИНГИЗГА ҲАВОЛА ЭТАМИЗ

Бир гапдан қолинг

Бурчим нуқтаи назаридан кўп оилаларда бўламан. Эр-хотин, қайнона-келин можароларини бартараф этишда ўз маслаҳатим, йўл-йўриғим билан ёрдам беришга уринаман. Афсуски, аксари одамлар бир-бирига сен яхши бўлсанг, мен яхши бўламан, деб шарт қўйишади. Бунинг ўрнига мендан ўтган бўлса, кечирасиз, дейилса-ку, олам гулистон. Ахир, эгилган бошни қилич кесмас, деган нақл бор. Бир-бирига ён босмаган оилаларда эса «Жароҳат»дагига ўхшаган фожиалар рўй беради. Азиз ўғил-қизларим, бу гапларни мен осмондан олиб эмас, ярим аср оилавий ҳаёт кечириб, қўша-қўша ўғил-қиз, невара-чеваралар кўриб, ўз ҳаёт тажрибамдан келиб чиқиб айтяпман.

Бизнинг Ғурумсарой қишлоқ Советида турғунлик йиллари, айниқса хотин-қизлар турмуш маданиятида кўп оқсашлар рўй берди. Ўзини-ўзи ёқиб юбориш даражасидан ҳам ўтиб кетган оғир кунлар бошига тушган хотин-қизлар ҳам бор эди. Улар яхши кунларни тоқат билан кутдилар. Тўғри, ҳозир А. Одилов давридагидек одамлар калтакланмайдилар, солиқ тўламайдилар, қамалмайдилар, бекордан бекорга жазоланмайдилар ҳам. Кўчаларда ҳам бемалол юришибди. Лекин меҳнаткаш халқ турмуши фаровонлиги, хусусан, хотин-қизлар маданиятини кўтариш борасида ибратли ишлар олиб бориляпти, деб мақтанолмаймиз ҳам.

Т. ТОЛИПОВ,
Поп районидаги Мозор қишлоғи маҳалла комитетининг раиси.

Оқибат

Башоратнинг ўз жонига қасд этишига сабаб ёлғизлик, деб ўйлайман. Уни ўз оиласидагилар ҳам, тушган хонадондагилар ҳам тинглаб қалбига йўл топишмаган. Қишлоқ Совети, хотин-қиз активлар ҳам бунга бепарво қарашган. Комсомол ўз аъзоси турмуши билан мутлақо қизиқмаган. Оқибатда эса...

«Оила» ҳафталик нашри нашр этилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Ёш оилалар ўзларини қизиқтирган, ўйлатаётган саволларга ундан жавоб олишлари мумкин. Бундай нашр ҳар бир ёш оилага энг яқин дўст, маслаҳатгўй бўлиб кириб борарди.

Я. РАСУЛОВ.
Қашқадарё области.

Мустақиллик

Биз олти ўғил, бир қизмиз. Ҳаммамиз оила қуриб, мустақил яшаяпмиз. Отам Раҳмат Сафаров ўқитувчи, онам уй бекаси. Дам олиш кунлари ҳаммамиз Шофирконга — ота-онамиз хонадонига ошиқамиз. Биргаликда дам олиб, дийдор кўришиб қайтамиз. Биз ака-укалар ҳам, овсинлар ҳам ўзаро аҳил-иноқ яшаяпмиз. Ҳаммаси ота-онамиздан. Улар ҳамиша бизни тотувликка даъват этишади. Бунинг биринчи омили — бизларни мустақил яшашга даъват этишган.

— Ҳар бирингиз ўз оилангизнинг бугуни ва эртаси ҳақида ўзингиз қайғура билинг. Рўзғорда нима етишмайди, яхшироқ яшаш учун нима қилиш керак — эр-хотин бош қотиринг, — дейди отамиз.

— Янги хонадонга тушган келиннинг оиланинг ҳамма аъзолари билан тил топиб, уларга манзур бўлиши осон эмас. Асосан икки киши — эр-хотин бир-бирининг кўнглини топса, олам гулистон. Оила тинч бўлади дейди онамиз.

Ҳаётий тажрибалар уларнинг ҳақлигини кўрсатиб турибди.

Ҳ. САФАРОВ.
Бухоро.

Ҳамжиҳатлик

Пойтахтдаги «Дўмробод» маҳалла аҳлининг пропагандист билан навбатдаги учрашуви қизғин баҳс-мунозарага айланиб кетди. Мавзуга газетада чиққан «Жароҳат» мақоласи асос бўлганди.

— Мен «Ҳужум» ҳаракати қатнашчисиман, — деди маҳалла хотин-қизлар кенгаши раиси Мавжуда Алихўжаева, — Биз бугунги ветеранлар бундан олтмиш йил илгари хотин-қизларга нисбатан бой-феодалларча муносабатга, адолатсизликка қарши кескин ўт очган эдик.

Афсуски, орадан қарийб ярим асрдан ортиқ вақт ўтибди-ю, ҳамон ўша қолоқлик, иллатнинг шарпалари фаровон турмушимизга заҳар сочиб, изғиб юрибди. Бу нима дегани?! Бу — партия-ҳукуматимиз биз хотин-қизларга берган ҳақ-ҳуқуқларни яхши тушуниб етмаётганимиз, ҳаётдаги ўз ўрнимизни, аввало ўзимиз тўғри баҳолай олмаётганимиздир. Агар оилада қайнона келинни, келин қайнонани қадрламаса, ҳурмат қилмаса иш чатоқ. Зар қадрини заргар билар деганларидек, аёл қадрини аёл киши тушуниб етиши керак. Шу нуқтаи назардан биз мақолани қайноналар билан ҳам, келинлар билан ҳам алоҳида-алоҳида ишлаб чиқдик. Негаки, уларнинг ҳар қайсисига айтадиган гапимиз бор эди. Уларнинг ҳамжиҳатлиги оила тинчи, фаровонлигини таъминлайди.

Мунозарада маҳалла хотин-қиз активларидан С. Салоҳиддинова, Х. Ғуломова, З. Расулова, З. Раҳимова, Р. Расулова, Ш. Муҳамедовалар фаол иштирок этдилар. Маҳалла йиғилиши хотин-қизларнинг фаровон, бахтиёр турмушига раҳна соладиган ҳар қандай тўсиқлар, ноҳақликлар, кўнгилсизликлар олдида таслим бўлмай, балки, унга қарши ўт очиш, шафқатсиз бўлишга даъваткор руҳда ўтди.

Г. ЭРГАШХЎЖАЕВА,
республика хотин-қизлар орасида билимларни пропаганда қилиш комиссияси аъзоси.

* * *

Шунингдек, редакция «Жароҳат» мақоласи муносабати билан И. Бадалов, Д. Жалилова, Х. Ҳайдаров, К. Хакимов, Д. Умрзоқова, Д. Норалиева, Ж. Матғозиева, Х. Ахмедов, М. Мамадалиев, И. Эргашев (Андижон), Ж. Кароматова, (Навоий), Т. Ҳамроева, З. Думаева, Д. Ҳакимова, Ф. Едгорова, З. Аминова, М. Йигиталиева, Ж. Шодиева, Г. Темирова, И. Ражабов (Бухоро), М. Умарова, С. Аҳмедов, Ш. Ҳожиев, З. Абдулҳақова, Ж. Аҳмаджонов, Т. Қирғизов, (Наманган), А. Холмуродова, Т. Ҳамидова, Г. Азимова (Сурхондарё), М. Содиқова, И. Бўронова (Сирдарё), Э. Шодмонқулова, И. Ҳайдарова, Ҳ. Раҳимов, М. Назаров, (Жиззах), Т. Тожиева, Қ. Ғойипова, Д. Собирова, Р. Раҳимова, З. Маҳмудова, (Хоразм), Ғ. Исаев, Н. Убайдуллаева, С. Хабибулина, Б. Султонов, А. Қодиров, М. Қовунбоева, Ш. Мирзаева, Г. Ҳисомуддинова, М. Шоҳобова, Д. Эргашева (Тошкент), Ҳ. Ёрқулов, А. Бобоёров, А. Абдусамадов, С. Раҳимова, Т. Эшқобилова (Қашқадарё), Р. Қаршиев, А. Файзиева, Ҳ. Мансурова, А. Исматов, Б. Мансурова, О. Абдуназаров, Т. Исоқов, К. Тўрамуродов, О. Олимова, Ҳ. Муйсинова, (Самарқанд), Э. Юсупова, Н. Асрақулов, А. Жўраев, Ф. Ҳасанов, Р. Каримова, М. Ғофурова, Ж. Абдуллаева, Ж. Жўраева, Б. Раҳмонёров, (Фарғона), М. Нуримова, Ж. Маметова, Т. Қурбонбоев (Қорақалпоғистон АССР), Ш. Қўчқорова (Чимкент области), Б. Ражаббоев (Иркутск области), Т. Жўраев (Амурск области) ва бошқа бир қатор ўртоқлардан хат-хабарлар олди. Мактубларда хотин-қизлар ҳаётига доир социал муаммолар ҳақида гап боради.

• СПОРТ

ТЕННИС:

СОВРИНДОРЛАР МАЪЛУМ

Республика пойтахтининг «Динамо» теннис стадионида бир неча кун давом этган ўсмирлар халқаро турнири якунланди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети совриңи учун 8 мартда ўтказилган мусобақа ёшлар ўртасида спортнинг теннис турини янада оммавийлаштириш, маҳоратни ошириш, муҳими дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат қилди. Совриндорлик баҳсида 10 мамлакатдан келган теннисчилар ўзаро куч синашдилар. Мусобақада совет теннисчилари совринли ўринларни эгалладилар. Жумладан якка разряддаги учрашувларда Новая Каховка шаҳридан келган Наталья Билецкая халқаро турнир ғолиби бўлди. Ригалик Арман Штромбах эса ўсмирлар ўртасида муваффақият қозонди. Тошкентлик Антон Иванов кучли олтиликдан жой олди. Жуфт разрядларда москвалик А. Мирза билан Л. Митрофанова, киевлик Т. Шодиев билан А. Рибалколар зафар қучдилар.

ШАХМАТ:

ҒОЛИБ АНИҚЛАНДИ

Бельгия пойтахтида жаҳон кубоги учун курашнинг биринчи босқичи — халқаро турнир мусобақалари тугади. Учрашувларни кўтаринки руҳда ўтказган жаҳон собиқ чемпиони А. Карпов сўнгги ўйинни Андерссон билан дуранг қилиб, 16 имкониятдан 11 очко тўплаган ҳолда биринчи ўринни эгаллади. Салов 10 очко билан иккинчи бўлди. Белявский, Любоевич ва Нанн ҳисобида 9,5 очко тўпланиб, 3-5 ўринларни олдилар.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

РЕСПУБЛИКА БЎЙЛАБ

Тошкентдаги «Кентавр» ҳаваскор югурувчилар клуби аъзолари республика бўйлаб йўлга чиқдилар. Улар Петербургда илк бор ташкил этилган Россия ҳаваскор югурувчилар клубининг 100 йиллигига бағишлаб ўзаро баҳслашишга аҳд қилишган. Тошкентлик югурувчилар Навоий шаҳрига етиб бордилар. Улар жами 2100 километр йўл босадилар. 18 нафар югурувчининг энг навқирони студент В. Шаталин бўлса, кексаси 65 ёшли Б. Тюковдир. Югурувчилар 30 апрель куни Тошкентга етиб келадилар.

• Пойтахтимиз меҳмонлари

Озарбайжон театрининг гастроллари

Ўзбекистон пойтахтининг театр гастроллари афишасида янги бир коллективнинг номи пайдо бўлди. С. Раҳмон номидаги Озарбайжон Шеки давлат театри тузилганига атиги 13 йил бўлишига қарамай, у донг таратишга улгурди. Москва, Грузия, Арманистон, Татаристонда театр постановкалари муваффақият билан ўтди. Артистлар Кубада ҳам гастролда бўлдилар. Мана энди Ўзбекистонга келишди. 28 апрелдан 2 майгача Ҳамза номли Ўзбек давлат академик драма театри биносида шекилик труппанинг томошалари бўлади.

— Бу йил ўзининг 70 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўраётган бу машҳур коллектив саҳнаси бизга берилганлигидан ғоят хурсанд бўлдик, — деди Шеки театрининг директори Н. М. Билолов. — Бу эса зиммамизга катта масъулият юклайди. Чунки Тошкентдаги спектакллар Москвадаги Халқлар дўстлиги театрида томошалар кўрсатиш олдидан ўзига хос имтиҳон бўлади.

Театр Озарбайжон адабиётининг классиги Мирза Фатали Охундов пьесаси бўйича биргина «Мусье Жардан ва Масталишоҳ дарвиш» спектаклини кўрсатади. Уни коллективнинг бош режиссери Ж. Наврўзов саҳнага қўйган. Бу музикали сатира ва комедия постановкаси Озарбайжон ССР Давлат мукофотига сазовор бўлган, яқинда М. Охундов туғилган куннинг 175 йиллигига бағишлаб Бокуда ўтказилган драматургия фестивалида эса биринчи мукофотни олган.

Театр республика пойтахтидан кейин Самарқандга боради. Қадимги шаҳар аҳолиси шекиликлар репертуаридаги яна бир спектаклни кўради. Бу амалдорликни, бюрократизмни фош этувчи, уларнинг устидан кулувчи «Яхши қирол эртаги» комедиясидир. Комедия Озарбайжон драматурги Анор пьесаси асосида саҳналаштирилган.

Э. ТУХФАТУЛЛИНА,
(ЎзТАГ мухбири).

• Луқма

ТАРКИ ОДАТ — АМРИ МАҲОЛ

— Байроқчалар, гуллар, пуфаклар, албатта бўлсин, — деди сўзининг охирида Ҳамза район партия комитети пропаганда бўлими мудирининг ўринбосари Г. Соттибоева. Бошланғич партия ташкилотлари секретарларининг кенгаши ўтказилаётган эди. Бўлажак 1 Май намойишининг сценарийсини ўқиб беришди. Ҳаёл «жилови»ни қўйиб юборган эдим, кўз ўнгимга шоду хандон одамлар, баҳор қуёшида минг хил рангда товланаётган байроқчалар, гуллар ва пуфаклар келди.

Ҳеч нарса эсдан чиқмади чоғи. «Подъёмник» заводи «Халқ хўжалигига яхши кранлар етказиб берайлик!» шиори билан ўтади. Пахтачилик учун машиналар давлат махсус конструкторлик бюросининг коллективи эса «Пахтакорлар учун энг яхши машиналар яратамиз!» шиорини кўтариб чиқади. Муносиб хизмат кўрсатган кишилар орден ва медалларини тақиб келишлари керак. Ҳеч ким кеч қолмасин, янглишиб бошқа колонналарга кириб кетмасин, шиорлар белгиланган тартибда кўтариб борилиши керак. Залга йиғилган одамлар бу кўрсатмаларни ёзиб боришар эди. Бирданига кутилмаган воқеа рўй бериб қолса бўладими: бир киши ўрнидан туриб, бизда шиор йўқ, деб қолди. Унга шиор танлаш ва райкомда тасдиқлатиб олиш топширилди.

Ниҳоят президиумда ўтирганлардан бири, савол борми деб сўради. Мажлис аҳли тарқалмоқчи бўлиб турган вақтда, бир парторг ўрнидан турди:

— Қачон хўжакўрсинчилик барҳам топаркин? Неча ўнлаб транспарантлар ва шиорларни кўтариб бориш керак, дейишмоқда, Идорамизда эса хотин-қизлар кўпчиликни ташкил этади. Улар намойишга жон деб чиқишади, лекин бу юкни кўтариб бориша олмайди. Мажбур қилиш ҳам одобдан эмас: қайта қуриш қани ёки у фақат газеталардами, деб сўраб қолишади.

— Буни биз ҳал қилмаймиз, — дейишди президиумдаги ўртоқлар. — Юқоридан кўрсатма бор.

— Мумкинми? — энди бир аёл ўрнидан турди. — Оркестр билан келишни буюрдингиз, бизда эса оркестр йўқ. Пул тўлаб олиб келамизми?

— Бундай катта портретларни кўтара олмаймиз, — деди бошқа бир аёл.

Президиумдаги ўртоқлар яна, хўжакўрсинчилик бўлмаслиги керак, албатта. Аммо тегишли кўрсатма бўлгани йўқ, дейишди.

«Тегишли кўрсатмалар» авторларини қидириб мен Тошкент шаҳар партия комитети пропаганда бўлимига мурожаат қилдим. Бўлим мудири Қ. Рафиқов намойишга тайёргарлик шаҳардаги барча районларда «ягона план асосида» бораётганлигини айтди. Аммо, ҳар қалай, районларга қандайдир «фармойишлар» бериш, майда-чуйда ишларга аралашиш ҳеч кимнинг хаёлига келгани йўқ. Шу боисдан ҳам баъзи жойларда ким қандай шиорлар кўтариб боришини, ким пуфак тайёрлашини, ким музика буюришини барвақт белгилаб қўйишга уринишлар давом этаётганлиги кишини ҳайратга солади.

...1 Май — севимли байрамларимиздан бири. Ўтмиш йилларда бу байрамни ҳам эришилмаган муваффақиятларнинг ,катта кўригига, айлантиришган кезлар ҳам бўлди. Хўш, бу байрамга ҳам соф, ҳалол самимий қиёфани қайтадан бахш этиш даври келмадими? Оммавий байрамларга тайёргарлик кўриш керак, албатта. Наҳотки, қанча байроқ кўтариш, қандай тележкаларни юргизиб бориш зарурлигини, колонналар узра қандай катталикдаги портретлар кўтариб бориш хусусида фармойиш зарур бўлса.

Б. ҲАСАНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

• Аварияга сўнгги сўз

ПОЕЗД ҲАЛОКАТГА МАҲКУМ ЭТИЛГАНМИДИ?

31 март куни Шеробод станцияси яқинида фалокатга йўлиққан Москва — Душанбе тезюрар поезди бепарволик ва пала-партишликнинг навбатдаги қурбони бўлди. Текшириш дастлабки якунларини эълон қилган «Среднеазиатская магистраль» газетаси бу рейсда деярли барча қоидалар ва инструкциялар бузилганди, деб ёзади.

Бу поездни Қарши депосининг икки бригадаси иккита тепловоз билан ҳайдаб борган. Шулардан бирини машинист Гричин ёрдамчиси Суннатов билан, иккинчисини машинист Удоденко ёрдамчиси Соломин билан биргаликда бошқарганлар. Хўш, нима учун иккита локомотив керак бўлиб қолган? Душанбе депосига қарашли локомотивлардан бирини «уйига элтиш» учун составга тиркаб қўя қолишган экан. Иккала машина албатта ярим қувват билан ишлаган.

Бригадаларнинг ҳар бирига берилган огоҳлантириш варақасида 163-разъезд-Шеробод перегонининг участкаларидан бирида тезлик соатига 25 километрдан ошиб кетмаслиги кўрсатилган.

Бунда тезлик нима учун чекланганлигини машинистларга ҳеч ким тушунтириб бермаган. Ана шу ишкал жойда олиб борилаётган гидротехника ишлари муносабати билан ҳаракат мувақҡат тармоқ орқали ўтиши сабабидан шундай секин юриш талаб қилинган. Ана шу йўлдан машинистлари белгиланган тезлик режимига қаттиқ риоя қилган тўртта состав эсон-омон ўтиб кетган.

Аммо Москва — Душанбе 24-поездининг иши бошқача бўлиб чиқди. Поезд Қаршидан чиқибдики жадвал бузилган, графикдан орқада эди ва энди уни етказиб олиш учун ошиқарди... Қалтис жойга яқинлашилганда қаттиқ шамол кўтарилганидан иккинчи тепловоз машинистлари деразаларни ёпиб олдилар ва шунинг учун ҳам огоҳлантирувчи белгини пайқамай қолдилар. Поезд бу белгидан соатига 80 километрдан зиёд тезликда ўтди, 467 метр йўл босилгандан кейин Гричин биринчи босқич тормозни ишга солди, яна 200 метр юрилганидан сўнг шошилинч тормозлаш ишга солинди. Лекин бу энди ёрдам беролмасди — тепловоз секцияси, саккизта вагон изидан чиққан, бир киши ўлган, 14 киши яраланганди. Иккинчи тепловоз машинисти Удоденко эса умуман тормоз бермади, фалокат пайтида унинг машинаси тезлиги биринчи тепловозникига қараганда юқорироқ эди.

Ревизорлар Қарши депосининг поездлар қатнови хавфсизлигини таъминлаш борасидаги ишида жиддий камчиликлар борлигини бултур июль ойидаёқ очиб ташлагандилар: ўшанда айтилган камчиликларнинг биронтаси ҳам тузатилмаган.

Депо бошлиғи, унинг эксплуатация бўйича ўринбосари, машинист-инструкторлар ўз вазифаларини тўла ҳажмда бажармаганлар. Ремонтдан кейин техниканинг аҳволи ҳамиша ҳам текшириб чиқилавермаган. Текшириш натижалари таҳлил этилмаган. Сигналларнинг кўзга нечоғлик ташланиши, сигнализация ва алоқанинг ишлаши текшириб турилмаган. Машинист-конструкторлар нормативга мувофиқ тезлик ўлчовчи ленталар сонини текшириб кўрмаганлар. Ҳолбуки ўша Гричиннинг ленталари у кўпдан бир автотормозлардан нотўғри фойдаланиб келаётганлигини билдириб турарди. Бу ишлар фалокатдан кейингина аниқланди...

Қарши темирйўлчиларининг ишидаги кўпгина қусурлар ҳам «юзага қалқиб чиқди» — поезд радио алоқаси дуруст эмасди, бригадаларнинг маиший турмуши ва дам олиши ҳам яхши ташкил этилмаганди. Шунингдек шифр маъносини очувчи техниклар малакаси паст бўлиб чиқди, машинистларни йўлнинг хавфли участкалари тўғрисида хабардор қила билмайдиган бўлиб чиқдилар...

Воқеалар ҳар бир алоҳида қатнашчисининг айбдорлик даражасини тергов ва суд аниқлаб беради. Умуман олганда, йўл мутахассисларининг хулосаларига кўра, 31 мартдаги фожианинг сабаби ҳамиша шундай ҳолларда бўлиб турадиган сабабларнинг ўзгинасидир.

Бу аҳволга қачон барҳам берилади?

(ЎзТАГ мухбири).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги коллегияси, партия ва касаба союз ташкилотлари министрликнинг насос станциялари ва электр тармоқлари бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Н. А. Сангиновга отаси

Азим САНГИНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти коллективи институт директорининг фан бўйича ўринбосари, физика-математика фанлари доктори, профессор

Эркин Одилович КАРИМОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекгаз» трести коллективи «Навоиоблгаз» область ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи М. А. Аҳадовга отаси

Аҳад ҚУЛДОШЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

• Тингланг, томоша қилинг

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

29 АПРЕЛЬ, ЖУМА

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Т. Шевченко номли давлат академик опера ва балет театри ёш солистларининг концерти. 9.25 — Мультфильм. 9.40 — Инсон ва қонун. 10.10 — Фидойи шахслар. 10.55 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — «Мартовской» совхози украин халқ хори куйлайди. 16.40 — Болалар учун фильм. 17.45 — Нега ва нима учун? 18.15 — Ҳужжатли фильм. 18.45 — Музикали хазина. 19.35 — Дунё воқеалари. 19.55 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Андрей Миронов куйлайди. 23.10 — Интерсигнал. 23.40 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Теварак-атроф билан танишиш. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Инглиз тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.00 — Илмий-оммабоп фильм. 12.10 — Инглиз тили. 13.05 — «Омадли одам». Бадиий фильм. 2-серия. 14.10 — Концерт. 15.00 — Янгиликлар. 15.10 — «Карл Маркс». «Навқиронлик йиллари». Бадиий фильм. 4-серия. 18.30 — Янгиликлар. 18.40 — Саёҳатчилар клуби. 19.40 — Б. Тищенко. «Ўн иккинчи балети». 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Сув полоси. Халқаро турнир. 21.15 — «Крупицкие музики» фольклор ансамблининг чиқиши. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Шингил ҳикоялар антологияси. 22.50 — Ҳужжатли фильм. 23.20 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.10 — «Оляга аталган гуллар». Бадиий фильм. 17.40 — Телефильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.00 — Объективда — қайта қуриш. 19.30 — Инсон болаликдан бошланади. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Комсомол прожектори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 23.00 — «У замонлар ўтиб кетди». Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — Эстрада концерти. 9.30 — Тинчлик таронаси. 9.45 — Касаба союзлари ва ҳаёт. 10.15 — Бу ҳақда КПСС Марказий Комитети февраль Пленумида гапирилган эди. 11.15 — Юность. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 Лирик концерт. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 Музикали календарь. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Китоб — менинг дўстимсан. 15.50 — Биргаликда куйлаймиз. 16.00 — Дўстларимиз овози. 18.15 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 18.30 — С. Юданов қўшиқлари. 18.40 — Ўзбекистон байрам вахтасида. 19.20 — Огонёк. 20.15 — Замондошимиз портрети. 20.30 — Ўзбек балетларидан рақслар. 21.30 — Қишлоқ меҳнаткашларининг талабларига биноан концерт.

Р. — 08691. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 98. ИНДЕКС 64583

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12